

S. Velkik

REŠITEV UGANK V 1. ŠTEV. „NAŠEGA RODA“

SKRIVALNICA:

Anton Medved — Fran Levstik.

KRIŽANKA »PREGOVOR«:

Zganje pomori jih več kot kuga, lakota in meč.

KRIŽANKA:

V o d o r a v n o : 2. pek, 4. motor, 6. pes, 8. Rab, 10. mir, 12. Rim, 14. peč, 16. bos, 18. kovač, 19. bel, 21. pismo, 22. potok, 23. Leo, 24. vesel, 26. rek, 27. pir, 28. ton, 30. les, 32. Gil, 33. rok, 35. bolan, 36. val.

N a v p i č n o : 1. petek, 2. pop, 3. kos, 5. bar, 7. Vič, 9. bik, 10. meč, 11. kosec, 13. moder, 14. pamet, 15. meter, 16. bil, 17. smo, 19. bor, 20. lok, 24. Vis, 25. log, 27. pet, 29. nit, 31. Golar, 33. rov, 34. kal.

RAZDELITEV NAGRAD

Uredništvo »Našega roda« ni prejelo nobene rešitve slikopisa »Zverine pokopavajo lovca«. Zaradi tega se razdelita za to razpisani nagradi med rešilce ugank v 1. številu lista.

Pravilno so rešili vse uganke in bili nagrajeni z lepimi nagradami:

1. *Zdravko Bricej*, učenec IV. r. lj. šole za Bežigradom, Ljubljana.
2. *Jože Štrukelj*, učenec IV. r. lj. šole v Borovnici.
3. *Majda Tavželj*, Cerknica 74 pri Rakeku.
4. *Andrej Debeljak*, učenec IV. b r. lj. šole v Ribnici.

RAZPIS NAGRAD

»Naš rod« razpisuje dvoje vrst nagrad:

1. Za dva rešilca križanke »Nagelj«;
2. za dve učenki ali učenca 2. razreda lj. šole, ki bosta najlepše in najprilneje napisala besedilo slikopisa »Ptička noče v grad«.

Rešitve naj se pošljejo do 10. novembra t. l. na naslov: Uredništvo »Našega roda«, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Naslovna slika: *Fran Tratnik*.

FR. P. ZAJEC

izprašan optik in urar
LJUBLJANA
sedaj **Štritarjeva ulica 6**
pri frančiškanskem mostu
Telefon št. 4486

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, higrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine.
Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

.....
Klišeje eno- ali večbarvne, za časopise, knjige, razglednice itd. izdeluje

klišarna **»Jugografika«**
Ljubljana — Sv. Petra nasip 23
.....

»Naš rod« izhaja v Ljubljani med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki, ki plačajo naročnino v mesečnih obrokih po L. 2,50. Celoletna naročnina znaša 25 L.

List izdaja »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani, zanjo odgovarja Francè Štrukelj.
Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani (predstavnik Francè Štrukelj).

PRI FRANU TRATNIKU

Na njegovem stanovanju v Zrinjskega ulici sem se predstavila umetniku, ki v svojih delih, slikah in risbah tolikokrat predstavlja otroka in z njim njegovo mater v vseh mogočih življenjskih okoliščinah. Tem laže sem torej šla k njemu in ga prosila, naj mi kaj pove o svoji mladosti, kje se je rodil in kako je preživel svoja mlada leta, da bom napisala čitateljem našega roda.

Živahno in preprosto mi je rade volje odgovoril:

»Čeravno so zlasti v današnjih dneh pogovori z mladino mogoče najbolj umestni, je v teh časih težko zbirati spomine, s katerimi bi se prilagodil mladostnim željam in razumevanju, njihovi dušici. Naj vam zadostuje naslednja preprosta in kratka povest.

Moja rodna vasica Potok stoji ob reki Dretni, ki izvira izpod črničca nad Gornjim gradom v zgornji Savinjski dolini. Prelepa je ta dolina, ki se začenja široko odpirati od soteske pri Mozirju. Obkrožajo jo visoke planine s temnimi gozdovi, nad katerimi se kot krona svetijo snežne Savinjske alpe. Ob bregovih Savinje in Drete so na gosto posajene vasice in mali trgi. Od pradavnih časov je ta dolina dom splavarjev, savinjskih flosarjev. Od Ljubnega ob Savinji in od Gornjega grada ob Dretni se na njenih bregovih vežejo splavi in pripravljajo na pot. Čez visoke jezove jih bodo valovi Savinje popeljali v Savo, Sava do Beograda in še dalje.

Težko je delo in življenje splavarjev, polno je trpljenja, nevarnosti in nesreč. Vkljub vsemu pa splavarji z radostjo odrinejo svoj splav od brega, ter se spuste med valove, da jih poneso v nižine in dalje v tujino.

Tudi pri nas otrocih se je očitovalo to nagnjenje. Komaj smo shodili, so nam bile najljubše igre ob vodi. Ob

malem potočku, ki se vije čez travnike za našo vasjo, smo se zbirali, gradili jezove in male splave ter uživali veselje. Ko smo pa odrasli prvim hlačkam, smo se osmelili že na resnične splave, ki so drveli po reki mimo vasi. Splezali smo nanje in se peljali, dokler nas niso splavarji s trto v roki postavili na plitvi prod. Seveda smo doma brez mokrih hlačic prejeli zasluženo kazen za svoja drzna dela. Pa kaj zato, vedno smo znova ponovili to lepo igro.

Meni in mojim bratcem so bile takšne smelosti laže kot drugim vaškim otrokom, kajti naša pestunja je bila slepa. Ko je moja mati rodila prvega otroka, je vzel oče na naš dom od rojstva slepo občinsko siroto. To njegovo dejanje je bilo tisočkrat poplačano. Saj je slepa Mica spestovala vseh osem otrok, ki jim je dala življenje predobro mati. V njenem naročju smo otroci preplakali svoj otroški jok, v stari zibelki nas je uspa-vala s svojo najljubšo pesmijo:

„Le enkrat bi rada videla, kako
sonce gor gre,
bi videla, kako luna, kako zvezde
blešče...“

Slepa Mica je skrbno bdela nad nami, ker vid ji je nadomeščal razviti instinkt slutnje, sluha in tipa. Za vse naše otroške bolezni je znala najti preizkušena prirodna zdravila in v njenem varstvu sem tudi jaz zrasel v krepkega dečka.

Prišla je šola in s šolo novo veselje. Naša osnovna šola je bila oddaljena četrtr ure hoda od vasi. Naš dobri učitelj pa je bil strog gospod in abeceda nam je morala hitro od rok. Takoj v prvih letih pa se je meni pripetila nesreča, da sem zapadel pri učitelju v veliko nemilost. Zgodilo se je takole: med odmorom sem stopil k veliki črni tabli. Ves razred je želel,

naj narišem, kako so prišli Izraelci čez Rdeče morje. Z rdečo kredo sem valovito prevlekel sredino table, kot bi bili valovi morja. Na desni strani pa sem narisal krdelo ljudi, ki so že dosegli obrežje, samo eden je zaostal in se potapljal v valove. Nastal je hrušč in trušč, dečki in deklice so od veselja vriskali: „Naš gospod učitelj se potaplja“. V tistem trenutku pa je stopil v razred gospod učitelj sam. Nisem imel več časa, da bi zbrisal desko. Za ušesa sem bil postavljen s katedra, pod katerim sem moral dolgo, dolgo klečati. Tako sem si s kredo zaslužil prvo nagrado.

Spominjam se, kako se mi je v prihodnjih letih pripetila slična nezgoda. Sicer ni bila tako boleča, zato pa tembolj bolečna. Oče mi je prinesel iz Celja škatico oljnatih barv in čopičev. Pripravil sem si skoraj meter visoko platno in vprašal slepo Mico, katerega svetnika naj naslikam. Prosila me je, naj upodobim njeno patrono Marijo. Dolgo sem slikal Marijo na oblakih in ko je bila končana, je mizar napravil okvir. Pohvala sosedovih in domačih me je vzpodbudila do prešerne misli, naj bi gospod župnik na Rečici obesil sliko v oltar. Prihodnji dan sem šel v župnišče in dolgo trkal na vrata gospoda župnika, preden so se odprla. Gospod župnik je ogledoval sliko, me motril izza očal, pobožal po glavi, nato pa segel v žep ter mi izročil dvajsetico. S pevajočim glasom mi je dal prelepi nauk, naj bom priden, ampak svetnika ne more obesiti v oltar. Zašibile so se mi noge, pobral sem ovojni papir na tleh, stisnil sliko pod pazduho. Dvajsetico sem pa pozabil na mizi. Tam je ostala. Ves nemiren sem se vračal s sliko čez prode Savinje domov in ko je bil že mrak, sem šel z njo spat na kozolec. Drugo jutro sem nesel „Marijo“ v podružno cerkev Kokarje, zabil sem klin in jo obesil na steno ob glavnem oltarju. Tam visi še danes v spomin na moje bolešno mladostno razočaranje.«

Gospod Tratnik se je uživel v spomine in gladko mu je tekla zgodba za zgodbo njegove mladosti. Pa sem omenila: »Ni vam bila težka izbira poklica, če vam je talent tako jasno kazal pot.«

»Moj oče je ugodil mojemu hotelnju in ljubeča mati je zaupala svojemu otroku, ko sem zaželel iti v svet. Kot osemnajstletni mladenič sem prišel v Prago. Tam se je pričela pot mojega študija, ki sem jo nadaljeval še na Dunaju in v Monakovem. Po končanih študijah sem se naselil v Pragi. Moja dela iz tiste dobe so ostala skoraj vsa na češkem in deloma v Nemčiji.«

»Poznam, gospod Tratnik, nekaj vaših risb, ki so jih v tistih časih prinašale mnoge tuje revije. Po večini kažejo težke prizore iz življenja. Zakaj ste izbirali take motive?«

»Razumeli boste, gospa, če vam povem, da me je takoj prva leta v tujini zajel neusmiljeni tok velikega mesta in sem spoznaval globino njegovega življenja. Na zunaj je videti življenje velikih mest sicer blesteče in razkošno, pod to gladino je pa veliko trpljenja in bede. Vse te svetlobe in sence sem britko občutil. Zato sem iz življenjskih senc hotel pokazati lažni zunanji blesk življenja vobče.«

Pogledala sem na njegove slike in risbe, katerih mnogo visi na stenah stanovanja. Na velikem kartonu v črnem okviru je upodobljeno »Hrepenenje« in med drugimi visi na nasprotni steni istotako velika kompozicija z naslovom »Ponižani in razžaljeni«. Gospod Tratnik mi je še predložil veliko zbirko ponatisov njegovih del, ki so jih prinašale češke in nemške revije in so nam Slovencem še popolnoma neznane. Kot sem že omenila, je motiv otroka premnogokrat upodobljen v Tratnikovih delih. Na eni sliki je videti na pol stradane otroke v vlažnem kletnem stanovanju, na drugi sliki ubupana mati stiska k sebi bolnega otroka, tam zopet otrok na plečih matere,

medtem ko drugi spi v njenem naročju. Na nadaljnji sliki zopet bežijo matere s svojim mladim rodом kot begunci pred vihro vojne v svojo brezupno negotovost.

Pa tudi otroka v njegovi največji sreči je naslikal Tratnik, ko v blagi spokojnosti spi na prsih matere, ki se blaženo mirna sklanja k njemu, drugi otrok se zopet igra s cveticami na polju in si dviga venec poljskih rož nad glavico ...

Mnogo teh slik boste lahko videli, ko bo izšel veliki Zbornik Tratnikovih del in bodo ponatisnjena.

»Nikoli nisem imel aparata,« je pripomnil gospod Tratnik, »da bi fotografiral svoje stvari, zato jih je mnogo tudi zame nedosežnih in pozabljenih. Pa saj bomo šli naprej in

jaz bom skušal v svojem delu upodobiti še vse kaj globljega in lepšega!«

V Narodni galeriji visi več Tratnikovih del, katere si lahko ogledate, med njimi tudi slika »Slepa«, ki predstavlja koprnenje po sončni svetlobi in vas bo spominjala na slepo pestunjo. V dvorani bežigradske šole pa visita sliki »Pomlad in »Poletje«.

»Še to napišite naši mladini,« je mojster končno še pripomnil, »naj spoznava dela slovenske umetnosti sploh, ker umetnost je pravo zrcalo narodove kulture ter z njo narod dokazuje svojo pravico do enakopravnega življenja med drugimi narodi.«

Bilo je že proti večeru, lepo sem se zahvalila mojstru in se poslovila tudi od njegove ljubeznive gospe soproge in hčerke Marije.

Fran
Tratnik:

Glava
otroka

»ASTRON«

Ilustriral Fr. Mihelič:

Ravno so se usuli otroci iz šole, kar zagledajo na cesti zanimiv prizor. Stasit volčjak vodi ob napeti vravici moža, ki je očitno slep. Nekateri so ga celo spoznali.

»Trafikant Tement je in njegov pes Astron«, so vzklikali.

Toda Astron se je za dečji vrišč malo zmenil. Enakomerno je prestavljal noge, kakor da koraka z voljaki. Peter Tement mu je verno sledil. Imel je sicer palico, toda uporabljal je ni. Astron ga je vodil docela varno. Niti človek ga ne bi bolje. Ako se je Astron ustavil in je vravica popustila, je bil to znak, da je cesta zamašena, ali da jo prečka kako vozilo, in Petru ni bilo treba drugega, kakor da pri miru obstoji. Ko pa se je vravica spet napela, je lahko mirno stopal dalje. Stopnišča in globinske razlike mu je pokazal Astron na ta način, da se je tesno stisnil k njemu, zadnje noge k njegovim, prednje pa v globel ali na stopnišče. Po njegovem hrbtu je Peter spoznal, kolika je višinska ali globinska razlika. Jarke in kotanje je Astron navadno obšel ter tako obvaroval Petra pred padcem.

Poprej je tičal Peter Tement po cele tedne in mesce v svoji trafiki. Le v nujnih primerih je prijel za palico ter se s strahom spravil na cesto. Sedaj, ko je imel Astrona, pa ni minil skoraj dan, da ne bi šel Peter malo na sprehod. Ako je hotel v kako trgovino, je zadostoval le kak predmet, ki ga je kupil v tisti trgovini. Pokazal ga je psu in Astron ga je po najkrajši poti spravil tja. Celo v kavarno ga je vodil. Nekoč se šetata mimo kavarne Central in Peter ovoha kavin vonj. S prstom pokaže na kavarno in Astron ga takoj razume. Varo ga pripelje pred vrata, nato ga spretno vodi med mizami in stoli ter obstoji pred mizo, ki mu jo odkaže natakár.

Odsihmal je bilo treba reči Petru le: »Astron, v kavarno!« in pes ga je točno privedel tja. Tudi prostor je znal Astron izbrati le pri prazni mizi, ali, če te ni bilo, pri najmanj zasedeni. Ako je hotel Peter v cerkev, ga je počakal Astron pri vratih. Že sam ukaz: »Tu ostani!« mu je zadostoval. Ko se je Peter vrnil, se je Astron podrgnil ob njegove noge, češ sva že spet skupaj.

Soseda Neža je skopo kuhala, čeprav ji je Peter pošteno plačeval. Da bi mu pes ne stradal, ga je naučil hoditi k mesarju po meso.

Samo enkrat je šel Peter z Astronom do mesarja. Pes ga je previdno vodil po ulicah in ko je zavonjal Petrov nos bližino mesarije, jo zavije k mesarju ter pove, kaj in kako. Mesar nabere raznih odpadkov ter jih porine Petru v cekar, psu pa pravi:

»Astron, le pridi si po meso, bova že kaj našla!«

Astron bistro pogleda enega in drugega, nato pa previdno pograbi cekar za ušesa ter ga ves vesel nese poleg Petra. Naslednji dan je dobil Astron cekar in je takoj vedel, čemu. Že v nekaj minutah se je vrnil. Sam si je prinesel kosilo.

Minilo je že precej časa in Astron je vedno v redu prinašal meso od mesarja. Spotoma si ni privoščil niti trohice. Bil je dobro vzgojen in bilo bi mu pod čast, da bi kaj ukradel. Lepo je vse prinesel domov in s smrčkom podrgnil Petrovo roko, češ

meso je že tukaj. Peter ga je navadno pobožal in takoj vzel njegovo skledo ter mu odmeril porcijo. Ostanek je dobil za večerjo. Tako je šlo dan za dnem.

Nekoč pa se pripeti, da sreča Astron trojico psov, ko se vrača od mesarja s cekarjem. Tuji psi so bili videti zahrbtni in brez vsake vzgoje. Kajti vsi trije so se predrzno približali Astronu ter ga ovohavali od vseh strani. Astronu je bilo to zelo nerodno in neprijetno in že je pričel renčati ter kazati zobe. Toda pasji pobalini so se za njegovo renčanje malo zmenili. Kmalu so izvohali, kaj ima Astron v svojem cekarju in takoj so kakor roparji navalili nanj.

Sedaj je bilo Astronu dovolj. Volčja kri mu je zaplala po žilah in njegove oči so postale krvavordeče. V hipu je spustil cekar na tla in kakor ris planil na največjega in najbolj vsiljivega tujca ter ga krčevito zgrabil za tilnik. Kmalu sta se valjala oba po prašni cesti. Medtem pa sta ostala dva navalila na cekar in kmalu izpraznila njegovo vsebino. Astron tega niti videl ni. Preveč je imel dela z vsiljivcem. Srdito se mu je zagrizel v vrat in ga neusmiljeno mrcvaril. Naposled je imel napadalec le preveč in je cvileč pobegnil. Takrat se odahne tudi Astron. Rad bi si izlizal rano za desnim ušesom, ki mu jo je zadal nasprotnik, a ni mogel. Zato je samo nekam globoko zalajal ter znova pograbil cekar. Ali kmalu bi mu zastala sapa. Cekar je prazen. Niti sledu ni več o mesu. Astronu je bilo, kakor da ga je kdo s kolom po glavi.

Srdito in obenem obupno se je zagledal v smer, kamor so izginili pasji tatovi. Ni si vedel, kaj bi. Ovohal je cesto nekajkrat sem ter tja kar iz slepe navade, čeprav je dobro vedel, da je vsako iskanje zaman.

Sklonjene glave ter s povešenim repom se je podal s praznim cekarjem domov. Hudo mu je bilo pri srečanju, ne toliko zaradi mesa, pač pa zato, da ga bo smatral dobri Peter za tatu in požrešneža, ki ni mogel toliko počakati in vzdržati, da pride domov. To ga je bolelo. Vso pot do doma mu je neprestano blodilo po glavi, kako bi Petru dokazal, da je on nedolžen in da so mu tuji psi požrli meso. Toda naj je bil Astron še tako bistroumen in pameten, vendar si ni znal pomagati. Povedati bi mu moral, toda kako? Saj pes ne zna govoriti. V zadnjem hipu se mu posveti v glavi. Lajal bo in z lajanjem bo obvestil Petra, da je bil okraden.

Komaj si je v trafikih odprl vrata, že je pričel strahovito lajati. Peter se je začudil.

»Čemu si hud, Astron?« ga prijazno vpraša ter se mu bliža, da ga poboža in mu odvzame cekar. Toda Astron laja sunkoma naprej, kakor da mu natanko popisuje ves prizor na cesti. Petru se kajpada niti sanjalo ni, kaj da mu pripoveduje vrli pes, pač pa je takoj razumel njegovo lajanje, ko ga je pobožal po glavi in je občutil med prsti toplo tekočino. Dvignil je roko bliže k nosu in takoj spoznal, da je to kri in da je Astron

ranjen. Ko je nato otipal še prazni cekar, mu je bilo vse jasno.

»Ubogi Astron, ali si padel med razbojnike?« ga pomiluje ter spretno poišče vrč vode, da mu izmije rano. Astronu je vidno odleglo, ko je spoznal, da ga je gospodar razumel in da ni hud nanj. Toda zalajal je še tu in tam, a ne da bi mu pripovedoval, ampak iz jeze, da so mu spaki odvzeli meso.

»Le nič se ne jezi, Astron,« ga tolaži Peter, »ne boš brez obeda, ne.« Iz predalčka vzame nekaj drobiža ter ga dene v cekar. »še enkrat pojdi k mesarju, toda bodi previdnejši!«

Astron je od veselja kar zacvilil ter jo bliskovito zavil nazaj k mesarju. Odslej ne bi odložil cekarja, pa če bi kožo vlekli z njega. Ako je slučajno kje videl ali srečal pasje bratce, je tekel s cekarjem in renčal kakor obseden.

Čez nekaj dni se poda Peter z nahrbtnikom v glavno zalogo po tobačno robo. Vodil ga je kajpada Astron. Petru so tam natovorili poln nahrbtnik, a tudi Astron ni hotel hoditi prazen. Tako dolgo je bevskal zdaj v enega zdaj v drugega, dokler mu niso izročili precejšen zavoj cigar. Preimeno nitno se mu je zdelo, da je lahko tudi on nekaj nesel.

Ko so uvedli mimo Petrove trafike redno avtobusno progo, se je je poslužil tu pa tam tudi Peter, kadar je

imel v mestu kak opravke. Samo enkrat je vodila Neža Petra k avtobusu, drugič ni bilo več treba. Astron si je prav dobro zapomnil, kje je avtobusna postaja. Ko je privozil avtobus, je napel vrvico in srečno privedel Petra k vhodnim vratom.

Tudi k brivcu je Astron lepo vodil svojega gospodarja. Prvo pot mu je kajpada pokazala Neža. Pozneje je bilo treba Petru samo pokazati s prstom na svojo brado in Astron je takoj vedel, česa je treba. Po najvarnejši poti ga je spravil k brivcu.

Petru Tementu se je zdelo, da mu je zdaj življenje polovico laže kakor prej, ko še ni imel Astrona. Astron mu je bil vse, prijatelj, tovariš, vodnik, pomočnik. Živa duša, razen Bidovčeve Neže, se ni zmenila zanj. Kdo bi se ukvarjal s slepcem? Toda vrli Astron je spoznal žalostno usodo svojega gospodarja. Zato se ga je oklenil z vso ljubeznijo in zvestobo. Bil mu je tako rekoč desna roka.

(Se nadaljuje.)

JOŽA ŠELIGO:

BALADA

Otrok z nasmehom
v jeseni
med listjem
je kostanj pobral,
čez sivo ograjo
iz drobnih rok
kostanj na grob je pal.

In iz materine krvi,
iz ljubečega srca,
iz rdeče kraške prsti
kostanj cvetoč zeleni.

BELE ŽENE IN PREDICA

Irska narodna

Ilustriral Marij Pregelj

Kmečka »hiša«. Z ene strani veliko odprto ognjišče, kakor jih poznajo na Krasu. Nad njim visi na močni verigi bakren kotel, kjer bi mogel skuhati celega človeka. Ob ognjišču so z ene strani naložena drva, da se suše, poleg njih stoji tnalno s sekiro. V ospredju je težka javorova miza s klopmi. Pred ognjiščem stoji kolovrat s polno preslico. Na klopi za njim so zložena povesna prediva, ki čakajo predice. V ozadju stoji kmečka postelja s pisanimi blazinami. Skozi malo okence poleg vrat je videti dan, ki pa se je že nagnil na večer.

Za mizo sedita REZA in IVANKA, ki sta se na povratku s sejma oglasili pri teti MINI. MINA jima je prinesla masla in kruha pa tolkolca in se je sedaj naslonila na mizo in gleda, kako ješče prigrizujeta.

Mina: Kaj je pri vas novega, mi pa še nista nič povedali.

Reza: Saj veš, kako malo se zgodi v naših hribih. Na belo nedeljo smo pokopali Torkarjevo mater. Cuklova mati pa je imela spomin pred kakšnimi štirinajstimi dnevi, kakor da je nekaj potrkalo na okno in je že za maše hotela dati.

Ivanka: In za prvi maj so letos mene izbrali za kraljico pa sem plesala, da sem par podplatov preplesala.

Reza: Saj res! Kako sem mogla le kaj takega pozabiti. Letos je bilo naše dekline najlepše v fari.

Mina: Kaj pa ona lanska, ali ji je bilo kaj hudo, da ni bila letos več?

Ivanka: O, Melčeva Tilka...

Reza: Da, Melčeva Tilka...

Mina: Ivanka, pa se vendar nista sprli, da tako čudno gledaš.

Ivanka: Ne, ne! Samo nerodno mi je govoriti o njej. Mati, pa vi povejte.

Reza: Saj bom. V žlahti si nista in sosedje tudi nismo krivi, da je tako.

Mina: Sedaj sem pa res radovedna, kaj je bilo z njo. Tak govori vendar.

Reza: Melčeva Tilka je bila, kajne, najlepše dekline pri nas. Pa ni bila nič košata. Z našo sta se prav dobro razumeli. Vedno sta vkupaj glavi tiščali.

Ivanka: Saj ni bilo tako hudo, mati, samo vam ni bilo prav pa ste bili sitni.

Reza: Videla si, da sem imela prav. Pa kje sem že ostala? Aha! Nekega večera je šla spat kot po navadi. Zjutraj je pa ni bilo na spregled. Noč jo je vzela. Domači so jo iskali, spraševali so po njej pri sosedih, pa nihče je ni več videl, odkar je šla spat. Da, da, mlada dekleta so čudna, kar nekaj jo piči pa ti gre.

Mina: Pa ti ni nič omenila, Ivanka, da hoče po svetu?

Ivanka: Kje neki. Še tisti večer sva se srečali pri vodnjaku in sva se zmenili, da me bo zjutraj poklicala, ko pojde na polje, potem ti pa kar meni nič, tebi nič gre po svetu in mi še zbogom ne reče.

Reza: No, naši to ni bilo tako neprav. Saj je sedaj najlepše dekline pri fari.

Ivanka: Kaj mi že zopet nagajate, mati!

Mina: Ne delaj se vendar tako, ko pa ti godi kakor mačku, če ga gladiš po dlaki.

Ivanka: Sedaj me boste pa še vi, teta!

Mina: Saj nisi huda. Kdaj pa je Tilka odšla?

Ivanka: Prav na današnji dan pred letom je bilo, teta.

Mina: Na kvaterni petek? Čudno... Se ne motiš, dekle?

Ivanka: Prav zares ne. Saj sem ji še s sejma v odpustek prinesla rdeč trak. In je rekla, da si ga bo v nedeljo vpletla v lase.

Reza: Kaj ti je, Mina, da si se tako zaprepastila?

Mina: Nič, nič! Le nekaj sem se spomnila... Na kvaterni petek... (Nekdo potrka.)

Beračica: Dober dan Bog daj, mati! Peč polno kruha, skrinjo platna, da bo še zame krajec pri hiši in še krajcarček v mošnjici!

Mina: Tu imaš kos kruha, nora Neža! Krajcar bo pa drugi dal!

Beračica: Pa mi ti daj krajcar, dekle! Bom zate molila, da te ne vidijo Bele žene; z vrh Bele gore strežejo danes na kvaterni petek, kje je lepše dekle, da mu bodo izpile mladost in lepoto. Krajcarček daj, dekle, ki si lepo, da bi bila še Belim ženam všeč.

Mina: Pojdi že! Kruha si dobila, druga-ga pa ne bo nič.

Beračica: Saj že grem. In še zate, dekle, bom molila, čeprav mi nisi dalo krajcarja. Mene pa Belih žena ni strah. Pregrda sem in prestara.

Hi, hi, hi... (Počasi zamre njen smeh na dvorišču.)

Ivanka: Mati, pojdiva domov. Tako tesno mi je sedaj pri srcu...

Reza: Saj res. Kar na pot morava, če hočeva priti domov še pred nočjo.

Mina: Počakajta! Vama povem, kaj se je meni zgodilo na oni kvaterni petek. Potem bosta razumeli, zakaj sem se ustrašila, ko sta mi prejle govorili o Tilki... Najraje bi, da ostaneta čez noč pri meni. Saj se vama ne muči.

Reza: Beračica mi je hčer oplašila. Ti pa ne bodi smešna, Mina! Kaj ti bova v napoto, ko je komaj dve uri do nas.

Mina: Poslušaj, potem boš odločila! Na kvaterni petek osorej je bilo. Tako pomnim, kakor bi bilo včeraj. Pri Makucu so možili hčer, tisto pegasto, pa so mi prinesli prediva, da ga spredem, kar zvrhan voz. In sem sedela pri kolovratu kasno v noč. Seveda mudilo se je, svatovali so o predpustu pa je bilo treba še platno natkati za balo. Komaj sem še gledala in delala, polnoč je že odbilo in postelje sem bila željna kakor lačni kruha. Tedaj nekdo potrka na vrata. Hitim odpirat. Tri žene so stale na pragu in podpirale četrto, ki je bila lepa kakor mesec med zvezdami in jim je slonela brez moči v rokah. Slabo ji je, sem pomislila in odgrnila posteljo, da so jo položile nanjo. Zajamem vode in natočim kozarček brinjevca pa ji začnem tretji roke in noge. Žene pa so sedele ob ognjišču in me gledale. Še jezila sem se, da mi nič ne pomagajo. Kar reče ena med njimi: »Prejo imaš, gospodinja, kolovrat ti pa stoji. Me homo predle.« In je ena česala, druga predla, tretja pa navijala. In pravim ti, da še nisem videla lepše niti, brez vozlov in zadrž, gladka in okrogla, ne pretrda, ne premehka, in medtem ko sem obujala dekle, so mi spredle vse predivo. Ko pa se je dekle osve-

stilo, so jo vzele izpod roke in brez slovesa odšle.

Reza: Morda so bile ciganke.

Mina: Ne, proti Beli gori so šle. Tam pa cigani nikdar ne tabore. Se boje Belih žena, ki imajo tam svoj grad.

Ivanka: Torej mislite, teta, da so Tilko...?

Mina: Da, ukradle Bele žene...

Ivanka: Mati, pojdiva domov! Strah me je...

Reza: Res, pojdiva! Mina, ob belem dnevu vidiš strahove. (*Odideta.*)

Mina: Bog daj, da je tako! Srečno hodita! In ne pusti dekleta iz oči vso noč, Reza!

Dan je ugasnil v oknu. Temne sence so zrastle iz kotov in napolnile hišo. Nekje daleč zvoní Avemarijo. MINA prižge leščerbo in sede h kolovratu. Požene ga, toda njene misli niso pri delu. Brenčanje kolesa kmalu zamre.

Mina: Tako tesno mi je. Samo da se ne bi kaj zgodilo... Ali sta srečno prišli domov? Ivanka, bolje bi bilo, da nimaš tako cvetočih lic, da tvoje oči niso tako žareče... Iz dekliškega življenja Bele žene mladé. Saj so reve, ajdovske deklice! Proklete so, da ne umro. Zato vedno znova tujo mladost pijejo. In so bile nekdanj dobre, ko jih še ni preganjal zvon. Pomagale so revnim in betežnim. Sedaj jih pa kot divje srne plaše. Saj jim ne zamerim, da jim je srce otrdelo... Misli se mi motajo, kolovrat pa stoji. In jutri pridejo po prejo...

Prede. Mimo okna, ki je polno mesečine, je šla senca. Topo potrka.

Mina: Kdo si božji, ki kljukaš v gluhi noči?

Bela žena: Gospodinja, odpri! Popotne odmora žele. Bolno imamo s seboj.

Mina: Moj Bog! Bele žene...
Znova potrka na vrata, trdo, da se zamajejo.

Bela žena: Gospodinja, odpri! Trudne smo. Sodruga umira!

Mina: Sama sem. Pomoči vam ne vem. Pojdite k sosedu!

Bela žena: Gospodinja, odpri!

Potrka. Zapah odskoči. Vrata se odpro na stežaj. MINA omahne k ognjišču in si pokrije v grozi oči. V vratih stoji PRVA BELA ŽENA, izza nje pa sta v senci še dve, ki podpirata tretjo.

Prva: Ni gostoljuben tvoj dom, gospodinja! Jesiha vzemi in žganja. Z njim zbudi našo družico.

DRUGA in TRETJA položita onesveščeno na posteljo. Potem se vse tri usedejo k ognjišču. MINA se zbere, stopi k postelji in odgrne bolnici ruto, ki ji napol zakriva obraz. Zdrzne se. Potem šepne.

Mina: Iv... Ivanka, ti! Moja slutnja! Hudo je bolna vaša družica, žene! Dolgo jo bom budila.

PRVA: Hiti! Kratka je noč, dolga je pot. Počakamo, da odpre oči.

Mina: Prav, prav! Pomagala ji bom, žene! Kakor želite — žene!

Začne natirati IVANKI roko, ki ji visi mrtvo s postelje.

Prva: Vneta za delo si, gospodinja!

Druga: Le pri tebi še luč bedi o polnoči.

Tretja: Kolo pa stoji in ne poje.

Vse tri: Družico nam zbudiš, me ti pa spredemo prejo.

Prva: Češem, češem belo volno.

Druga: Vrtil se kolo, nit tenka se spleta.

Tretja: Brž v klopko povito povescmo je že.

Vse tri: Hitimo, hitimo, noč temna kot nit se s kodeljce odvija. Ko preslica prazna bo, se bodo vrata zaprla. Joj, žene uboge, kam gremo potem? Ne mudi se, žena! Gospodinja, mudi se! (*Predejo.*)

Ivanka: Kje sem? Hudo sem sanjala.

Mina: Ivanka, pst! Ne govori! Oči zapri! Bele žene...

Ivanka: Nad me se sklanjajo tri žene. Zareče oči so v me zasadile. Moje roke so mrtve. Kaj hočejo žene? Saj nič ne morem.

Mina: Ne boj se, otrok. Bele žene so te ukradle. Pa te bom rešila.

Ivanka: Nočem z vami! Pustite me! Mati, rešite me! Žene mi delajo hudo!

Mina: Miruj, otrok! Kmalu bo jutro in vse bo dobro. Vse to bodo samo grde hude sanje.

Ivanka: Kako je težka tvoja roka, žena. Vzemi mi jo s srca, da ne bo onemelo.

Mina: Vaša družica je močno bolna, žene.

Prva: Me ti češemo, predemo volno, zvijamo v klopke jo.

Vse tri: Ti pa nam zdrami družico. Hitimo! Noč naša je kratka, že blizu je dan.

Češem, gladim svilen predivo. Brenči kolo, nit drsi.

Vrsti se preje klopka za klopko.

Mina: Prazen je lonec, ni kaplje v čeburu. Prinesite vode mi s korit, žene!

Vse tri: Češemo, predemo, zvijamo prejo ti, sama prinesi s studenca vode, gospodinja!

MINA vzame vedro, kakor da gre po vodo. Prisluskuje zunaj pri oknu.

Prva: Pozna nas!

Druga: Sovraži nas!

Tretja: O nas je govorila!

Vse tri: Po vode je šla.

Kotel bo napolnila.

Voda bo vrela.

Smrtni trn ji zaderemo.

V kotel jo prevrnemo.

V svojem kotlu naj se skuha.

Ker je govorila.

Nas izdala.

Naj se kuha do dne.

Mina (pred vrati): Ljudje, gori, gorii! Bela gora gori!

Vse tri: Gori! Bela gora gori! Naš dom gori!!! Hitimo! Gasimo!

Steko skozi vrata. Takoj za njimi plane v hišo Mina.

Mina: Odšle so. Zaprimo! Vsako stvar z uroki zavežimo!

Bega po hiši in pospravlja med polglasnim mrmranjem. Pomije zlije na dvorišče. Zapahne vrata. Razširi roke v slovesen urok.

Mina: Vsaka stvar na svoje mesto:

Ogenj k oglju,

jeklo k lesu, nit h kolesu.

Trdno se zob je v vrata zajedel.

Vse je zavezano:

vse stoji, vse drži,

kar k hiši spada.
Nič se ne reši:
tako nam pomagaj Bog,
Šembilija in sveti Šempoh!

Ivanka: Teta, kaj pa delate pri nas?

Mina: Molči! Bele žene...

Rezko udari ob vrata.

Prva Bela žena: Gospodinja, odpri!

Mina: Ne odprem!

Druga: Po družico smo prišle.

Mina: Ne dam je. Krščena je!

Tretja: Izdane smo. Gorje! (*Mina in Ivanka padeta objeti na kolena.*)

Prva: Zapah, odpri!

Zapah: V vratih tičim, hudi uroki me drže.

Druga: Uroke pozna. Ni vse zavezala. Sekira odpri!

Sekira: V tnalno sem zasajena. Uroki so me priklenili.

Tretja: Jutro duham. Ogenj, odpri!

Ogenj: Na ognjišču ležim. Z uroki sem ograjen.

Prva: Megle že vstajajo. Kodelja, odpri!

Kodelja: Na preslico si me privezala. Žena me je z uroki zavezala.

Vse tri: Sivo vstaja sončni prah z obzorja.

Ura že bije.

Naj nam žena uide?

Vse je zavezano?

Vse stoji, kar k hiši spada?

Ni nič pozabila?

Nič zgrešila?

Gorje!

Kaj uročiti ne znaš?

Kar v hišo ne gre.

Pomije!!!

Pomije, odprite!

Pomije: Nismo v hiši. Pod tvojo nogo smo. S peto nas teptaš.

Vse tri: Prelisčila nas je žena...

Zaprta sta hiša in hram.

Bežimo, že zora rdeče gori.

Jož, sonce mi pije oči!

Gorim! Gorim! Gorim!...

Sončni žarek posveti skozi okno. Mina in Ivanka vstaneta: Rešeni!

Reza (potrka na okno): Mina, ali si kaj videla našo Ivanko? Izginila je ponoči.

Mina (ji gre odpirat): Potolaži se, to so bile le sanje. Grde sanje! Sedaj je dan. Sonce sije. Pošasti so se v njegovem vonju raztopile.

SKOPUH

Neki skopuh je zakopal na vrtu svoje zlatnike.

Zaklad je bil na varnem, a skopuh le ni imel miru. Noč in dan je mislil nanj. Trepetal je in se bal, da bi mu ga kdo ne odnesel. In nekoč se odloči, da pogleda, če je zaklad še na varnem. Koplje in koplje — zaklada pa ni in ni. Nekdo ga mu je bil odnesel. Skopuh vije roke, si puli lase in glasno toži.

Pa pride mimo popotnik in vpraša, kaj se je zgodilo. Ko mu skopuh potoži svoj nesrečo, ponudi popotnik skopuhu velik kamen, rekoč: »Na, prijatelj, zakoplji ta kamen na mesto zaklada. Donašal ti bo ravno toliko kot zaklad, če ga zakoplješ.«

KURENTOVA MLADOST

Ilustriral Fr. Godec

O Kurentu je napisanih mnogo zgodb. Nekatere govore o Kurentu bogu, druge o človeku Kurentu. Nekatere zgodbe so dolge, na primer tista o stolistni roži, druge so krajše, kot tista o Kurentu razbojniku. Vse pa so lepe, zanimive in bržkone resnične.

Kurent, o katerem vam bom pripovedovala, je bil doma iz Lačne vasi. Pred njim je rodila njegova mati že deset sinov in hčera. Vsi so šli po svetu s trebuhom za kruhom, vsi so šli služiti tujim gospodom. Za Kurenta pa si je mati pred rojstvom le eno želela, da bi znal vsaj eno delo pošteno in mojstrsko opravljati. Da bi njen najmlajši sin znal to delo tako imenitno kot nihče pred njim in za njim na svetu.

Kurent je živel v leseni bajti, ki je čepela v bregu pod belim gradom bogatega Skopuha. Bajta je bila s slamo pokrita in je imela majhna okenca, skozi katera je redko posijalo ljubo sonce. Kurentov oče je bil siromak. Za revno plačilo je kopal Skopuhov vinograd in mu obdeloval njive od rosnega jutra do poznega mraka. Pa ni sam nikoli grozda pokusil ne vina pil, kaj šele belega kruha jedel. Kurent je le za praznike dobil črn kruh. Vedel je, da si ga je mati od ust pritrkala.

Včasih je Kurent premišljal in mater izpraševal, čemu mu je Kurent ime? Nobenemu izmed njegovih bratov ni tako in nobenemu otroku iz vasi. Mati je molčala in rekla potem, da zato, ker so vsa imena že drugi otroci pobrali. Sicer, da je Kurent pogansko ime, pa zato nič manj lepo. Kurent je bil v

starih časih imeniten bog, ki je čuval ajdo in vinsko trto. Mati pa Kurentu ni povedala, kako mu je oče najmlajšemu sinu botra iskal, pa nobenega našel. Vsak se je bal botrinje siromaku raztrganemu, nikdar sitemu. Tako je Kurent brez botra in krsta ostal.

Kurent je bil veselega in dobrega srca. Rastel je ob kozjem mleku in ajdovih žgancih. Komaj je bil štiri leta star, je pasel domačo kozo od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Na paši pa je piskal na bezgove in vrbove piščali, ki si jih je sam izrezljal. Kurent je bil še majhen in še dobro govoriti ni znal, na piščali je pa piskal tako lepo kot nihče v vsej Lačni vasi. Poslušal je, kako murenčki godejo, kaj ptice drobijo in je piskal tako. In je piskal še kot drevje in trava in žito in potok šumi.

Kurent je že dopolnil sedmo leto in v osmega je rasel, ko se je oče spomnil, da bo treba fanta vestnega dela priučiti. V šolo ne bo hodil! Takrat je bilo še drugače ko dandanašnji in v šole je hodil le, kdor se je sam hotel pisati in brati naučiti. V službo naj gre! Lepih beličev si bo zaslužil in bo laže in lepše živel ko njegov oče. In se je še spomnil Kurentov oče, da je Skopuhov pastir že ves škrbast in vključen od starosti. Komaj premi-

ka noge in toliko sape več nima, da bi zjutraj zatrobil v rog. Jesen že v zimo sili, ta zima ga bo pobrala, siromaka nadložnega. — Pa naj Skopuh kar Kurenta vzame za pastirja. Zvesto mu bo služil, malo jedel, le vodo pil in v hlevu spal, kot je pastirju navada.

Ko je prišla pomlad, se je oče okorajžil. Šel je in plaho potrkal na Skopuhova vrata. Skopuh je nad skrinjo cekine prešteval. Hitro je pokrov priprl in piskavo zacvilil: »Naj vstopi, kdor je božji!« Ko mu je oče pojasnil in povedal, čemu je prišel, je Skopuh Kurenta res za pastirja sprejel. Služil mu bo za jed in pijačo, ob letu pa mu bo odrinil plačilo po svojem modrem preudarku in Kurentovem zaslužnju. Kurent je bil vesel, vse lanske

piščalke je pod pazduho vzal, lepo se poslovil od staršev in šel. Tako je Kurent grajski pastir postal.

ANTON DEBELJAK:

JESENSKA ZGODBA

*Skozi hosto lahno hodi
poznolet gospod Oktober,
halja po jesenski modi
žolto seva ko cinober.*

*Izza grma trepetavec
veka kratkorepi Zavec:
»Cele tedne bombnik leta,
neprestano nas obmeta.
Name in na moje brate
noč in dan frčé granate.
Ni potreba hipa,
pa se kje posipa.
Burno cip* utripa,
um pa zbezan tipa:
Kam bi? kam bi? kam bi?
kam bi? z ženko ali sam bi?«*

*Pa mu de gospod Oktober,
oskrbnik izbran in dober:*

*»Sivi možec,
kaj drhtiš, ubožec?
Bodi moder,
družbi zgledno boder.
Moje bombe so kostanji:
toča tolče po kotanji,
sodra lije se po bregu,
da ostane hrane v snegu,
da si tu nabere vrečko
dedek, dete, deva, dečko.«*

*Puhne sapa — deca, vsi v Mežico! —
Zavcu v repek zadegá ježico.
Plahi svat uprhne od Oktobra,
kakor da lovi ga kača kobra.
Prisopiha skoz Novembrovino
kar na sredo tja v Decembrovino.
Tam pa izza stare hruške
dušo mu prevrta strel iz puške.
O Božiču družba lovca Kebra
si pokoplje ga med lačna rebra.*

* Cip = žila, bitje, utrip.

Narodna iz Srednje vasi

ZARIKA IN SONČICA

Ilustrirala Marija Vogelnikova

Stari Vlah in Vlahinja
 Sta prosila mi Boga,
 Da b' jima dal lepi rod.
 Bog jima dal lepi rod,
 Dal jima je hčerki dve,
 Mlade in obé lepé:
 Prva je b'la Zarika,
 Druga je b'la Sončica.

Sonco ukral je turški car,
 Zarko vsnubil španski kralj.

Zarkin mož na semenju gre,
 vpraša mlade Zarike:

„Kaj ti kupim na semnji,
 Kar bi bilo všeč tebi?“

Zarka tak odgovori:

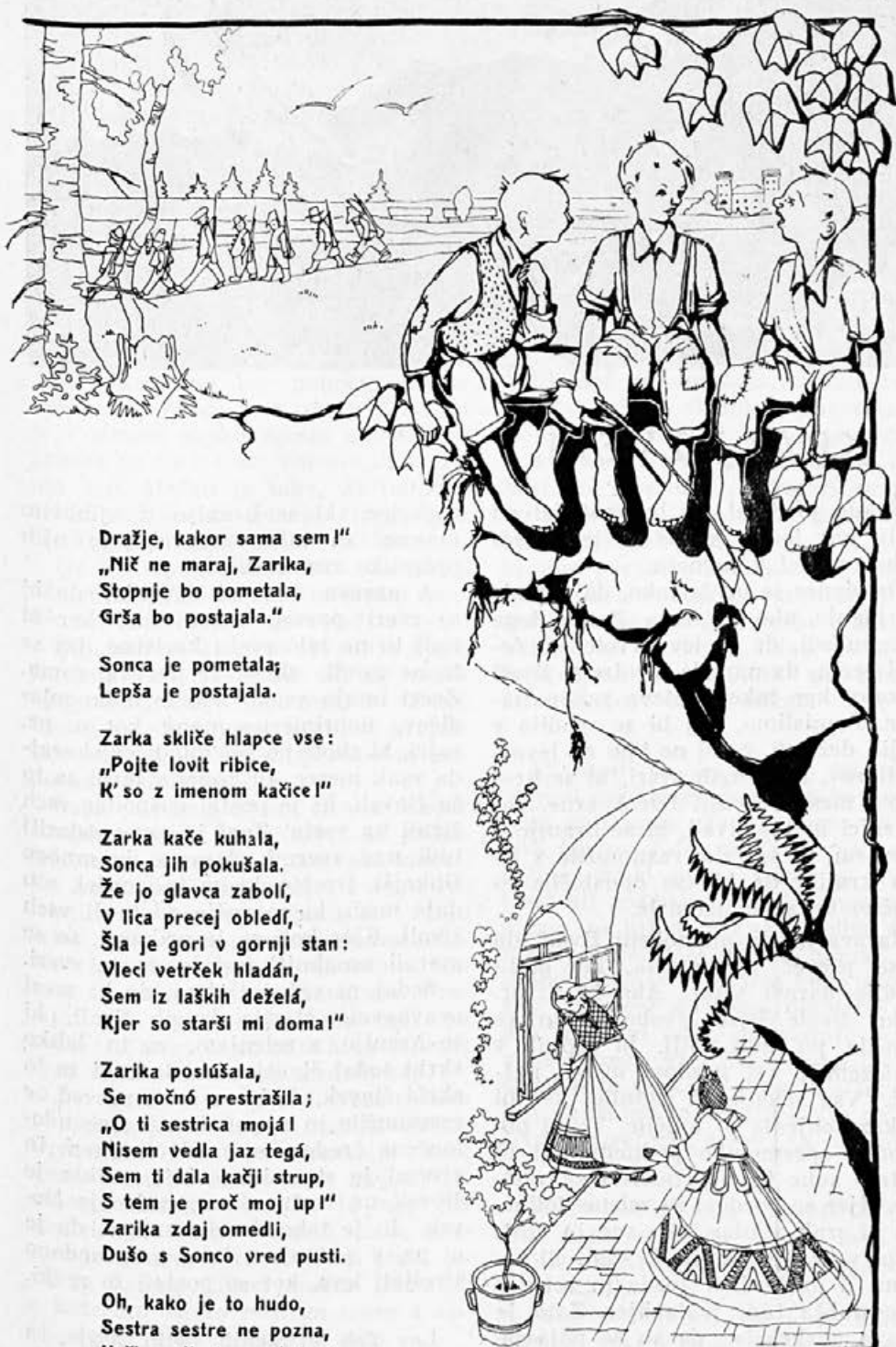
„Kar je tam najdražjega,
 Kar je tam najlepšega.“

Sonca na semnju stoji,
 Zarkin mož tak govori:

„Kolko Sonca pa velja?“

„Sonca štiristo kron veljá,
 Kdor jih ima, naj jih dá,
 Kdor jih nima, naj nehá.“

„Kaj si kupil za semenj
 Lepše, kakor sama sem,

Dražje, kakor sama sem!"
 „Nič ne maraj, Zarika,
 Stopnje bo pometala,
 Grša bo postajala.“

Sonca je pometala;
 Lepša je postajala.

Zarka skliče hlapce vse:
 „Pojte loviti ribice,
 K' so z imenom kačice!“

Zarka kače kuhala,
 Sonca jih pokušala.
 Že jo glavca zaboli,
 V lica precej obledí,
 Šla je gori v gornji stan:
 Vleci vetrček hladán,
 Sem iz laških deželá,
 Kjer so starši mi doma!“

Zarika poslušala,
 Se močno prestrašila;
 „O ti sestra mojá!
 Nisem vedla jaz tegá,
 Sem ti dala kačji strup,
 S tem je proč moj up!“
 Zarika zdaj omedli,
 Dušo s Sonco vred pusti.

Oh, kako je to hudo,
 Sestra sestre ne pozna,
 Kačjega ji strupa da!

KRALJ ZVERI

Nekdo je dejal, da bo zavladal na svetu mir tedaj, ko se bo lev miroljubno vlegel k jagnetu.

Dandanes je pa že tako, da napade lev jagnje, ako ga sreča. Zaradi tega se nam zdi, da je lev krvoloč, četudi vemo, da napada lev druge živali le zato, ker tako zahteva zakon narave. Pomislimo, kaj bi se zgodilo v divjih deželah, če bi ne bilo ne levov, ne tigrov, ne drugih zveri, ki se hranijo z mesom živali. Jeleni, srne, koze, zajci in vse živali, ki se hranijo z zelenjem, bi se tako razmnožile v tistih krajih, da bi vse opustošile in končno še same izumrle.

Narava ne dovoli nobeni živali, da bi se preveč razmnožila, ker bi to škodilo naravi sami. Ako bi n. pr. lahko živele koze svobodno in se množile po mili volji, bi izginili v Sredozemlju vsi gozdovi in vsi pašniki. Vse zelenje bi izginilo, ker bi ga koze objedle in uničile. To bi povzročilo spremembo podnebja, ki bi postalo suho in neprimerno za rastline. Kjer so gozdovi in zelene doline, tam ni zrak nikdar tako suh in vroč, kakor v krajih z golim kršcem ali peskom. Z uničenjem gozda in zelenja se poslabša tudi podnebje. Zato je narava poskrbela, da so se pojavile med kozami in zajci in srnami živali

roparice, ki se hranijo z njihovim mesom in tako preprečujejo njih preveliko razmnožitev.

A narava tudi ni dovolila, da bi se zveri preveč razmnožile, ker bi tudi to ne bilo svetu koristno. Da se to ne zgodi, skrbi že narava sama. Zveri imajo vsako leto le malo mladičev, neprimerno manj kot n. pr. zajci, ki skote po več mladičev skorajda vsak mesec. In končno skrbi za to še človek, ki je postal gospodar vseh živali na svetu. Znal je zagospodariti tudi nad zvermi, čeravno je mnogo šibkejši. Orožje, ki ga je iznašel, mu daje moči, ki so večje od moči vseh živali. Kjer koli se je prikazal, so se morali umakniti levi in druge zveri.

Sedaj ni več potrebno, da bi zveri uravnale število drugih živali, ki se hranijo z zelenjem, za to lahko skrbi sedaj človek sam. In tudi za to skrbi človek, da bi se zveri preveč ne razmnožile in napadale njegove udomačene črede. Boj med človekom in zvermi je star in se bije, odkar je človek na svetu. Zmagovalec je človek. In je tako docela zmagal, da je n. pr. v sedanjem času prepovedano streljati leve, ker so postali že redki.

Lev živi v raznih delih Azije, a dandanes jih ima Afrika največ.

Kjer se je človek naselil že pred časom, tam je lev le redka prikazen. A ko hoče človek prodreti v še neobljudene kraje Afrike, je lev najnevarnejši sovražnik, ki ga lahko sreča.

Lev lovi v glavnem antilope, ki so podobne našim jelenom, le da nosijo dolge in skoraj ravne rogove. Ali če se človek naseli v bližini njegovega brloga, začne z vnmemo napadati ko-nje, mezge in govedo belega človeka. Če nanese prilika, se loti tuji človeka.

Zobovje leva je ostro, njegove željusti silne.

Lev hodi na lov ponoči. Kakor mačka se plazí proti svoj žrtvi in jo v silnem skoku zgrabi z zobmi in podere na tla z udarcem svojih strašnih šap. Močan je tako, da lahko z zobmi vzdigne in odnese celega junca, kakor odnese mačka miško.

Od kod njemu taka moč, da lahko usmrti z enim samim udarcem svojih šap celo odraslega vola?

Oglejmo si njegove sprednje noge, pa bomo koj razumeli Ob-eg vsake njegove sprednje noge meri do 48 cm. Okrog izredno trdne kosti se prepletajo mišice, ki so bolj trdne in odporne od železne žice.

Šapa je okrog 20 cm široka. Kadar zamahne lev s svojo šapo, se prikazujejo ostri kremplji kakor pri mački. Ko hodi, skrije kremplje. S temi rumenimi kremplji razpara lev svojo žrtev, kakor mi olupimo pomarančo. Moč teh krempljev je ogromna. Kamor se zaderejo, vse razparajo. Pravijo, da so tri najsilnejše reči na svetu: udarec, ki ga zada kit z repom; brca žirale; in zamah levovih šap.

Lev spada v mačji rod. Naša mačka je tedaj nekak lev v majhni obliki. Opazujmo šapo in kremplje naše mačke. So povsem enaki levjim. Le mnogo, mnogo manjše je vse pri mački. Ali ste že občutili, kako hrapav jezik ima mačka? Tudi jezik le-va je hrapav. Nosi močne izrastke, s katerimi lahko postrga meso s kosti kakor s kako železno pilo.

Še nekaj imata lev in mačka skupnega: ne ta, ne oni ne more dolgo časa teči. Dirja lahko le v velikih skokih. In kakor lahko vsak pes dohiti mačko, tako prehitite leva tudi srne in antilope. Zato se mora lev posluževati pri lovu zvičaj.

Ko se lev odpravi ponoči k vodi in se napije, skloni glavo k zemlji in prične rjoveti. On ve, da se v bližini vode potikajo razne živali. Levje rjovenje je tako silno in strašno, da zbega vse živali. In ker rjove v zemljo, buči tako, da ne more nihče presoditi, od kod prihaja. Živali začno dirjati na vse strani in marsikatera pridirja prav pred njegov gobec.

A pozna lev še druge načine lova. Mislimo si dolino, v kateri se pase čreda antilop. Lev nima navade, da bi kar zdirjal proti njim. On ve, da bi mu pravočasno zbežale. Zato se splazi kakor mačka neslišno skozi visoko travo in grmičevje v njihovo bližino. Ko je dovolj blizu, pa se požene s silnim skokom na izbrano žrtev in jo v hipu raztrga.

Ali zgodi se, da je levu na odprti planoti nemogoče približati se neopazeno antilopam. Tedaj gresta po dva leva na lov. Eden se skrije na koncu doline, drugi pa se splazi po visoki travi ali gozdu na drugi konec, antilopam za hrbet. Ko se približa živalim, zarjove in se požene naprej. Antilope zdirjajo v divjem begu naprej. Lev jih sicer ne more dohiteti, vendar jih goni tako, da morajo dirjati v tisto smer, kjer čaka drugi lev. Tu skoči le-ta med nje, udarja s šapo na levo in desno in kmalu ležijo na tleh žrtve — večerje dovolj za oba lovca.

Mladi levi se dajo ukrotiti. Krotilci jih zlepa in zgrda nauče vseh mogočih umetnosti. A prav zanesljivi niso nikdar.

Pred nedavnim časom je kazal v Parizu neki cirkus svoje spretnosti. Nastopiti bi moral v zagrajenem pro-

storu neki krotilec z 19 levi. Od teh pa je bilo le šest, ki jih je krotilec sam ukrotil, vsi ostali ga še niso poznali. Ko je krotilec stopil v ograjeni prostor, se je spotaknil. V istem hipu je že skočil eden izmed tujih levov nadenj in ga podrl na tla. Tudi ostali levi so se zagnali proti krotilcu. Že je bilo videti, da ga bodo raztrgali na kosce. Pa se zgodi čudo. Največji lev, ki je bil krotilčev ljubljenec, skoči med krotilca in leve ter se začne bojevati za življenje svojega gospodarja. Zadaja udarce na desno in levo, grize, rjove, dokler se ne posreči krotilčevim pomagačem rešiti nesrečnika skozi železna vrata. Bil je hudo ranjen in devet mesecev se je moral zdraviti v bolnici. Z enim samim ugrizom mu je bil neki lev kar zdrobil nogo. Ko je ozdravel, se je lahko spet kazal občinstvu, a le z levom, ki mu je bil rešil življenje.

V Evropi nam razkazujejo ponajveč take leve, ki so se skotili v žival-

skih vrtovih. Največ levov goji živalski vrt v Dublinu. Tam je živela levinja, ki je skotila že svojega 50. leva. Ko se je postarala ni bila več tako prožna in gibčna. Le s težavo se je še premikala. To so kmalu spoznale podgane, pa so postale tako drzne, da so jo začele grizti po nogah in hrbtu, ko je ležala na tleh. Uboga levinja je zaradi te nadlege zelo trpela, a si ni mogla pomagati. Tudi njen čuvaj bi ji rad pomagal, pa se odloči, da spusti k njej malega psa. Komaj zagleda levinja psa, že se nerodno dvigne, da bi ga ubila. A pes se za to ne meni — v kotu kletke je bil zagledal podgano. Divje skoči nad njo in ji pregrizne vrat. Sedaj je levinja razumela, da niso poslali psa k njej zaradi hrane, ampak da bi ji pomagal pregnati nadležne podgane. Kmalu je sklenila prijateljstvo s psičkom. Vsak večer ga je poklicala k sebi in ga položila pred se med svoje šape. Tako sta spala odslej vsako noč drug poleg drugega in podgane si niso več upale v njeno bližino.

MATIČEK NA LOVU

Matic bi vrabca rad imel, kako ga neki bi ujel?

„Povej mi, očka, prosim te, kako pa vrabci se love? Zamisli očka se močno, pogladi čelo si z roko: „Matiček, to pa težko ni — na rep daj vrabcu ščep soli.“

Solnico sneti težko ni, že z njo Matic na vrt hiti.

„Repek pokaži, vrabček mi, da nanj potreseš ščep soli.“

A vrabec odleti čez zid: „Ti fantek pojdi se solit!“

Se čudi fant: „Oh, očka, glej, ušel mi je! Zakaj, povej!“

In očka spet zamisli se, potem Maticu de smeje: „Mordá ima pa v glavici ta vrabec več soli kot ti!“

ŠALJIVE ZGODBE IZ PORABJA

Severno od Prekmurja, že izven mejá naše države, se razprostira lepa rabska pokrajina. Nizki gričevnat svet meji na eni strani na rečico Rabo, na drugi strani pa se dotika goričkih holmov. Na tem odmaknjem in skorajda nepoznanem koščku zemlje prebiva v devetih obrabskih vaseh slovenski živelj, ki je ohranil slovensko nárečno govorico in slovenske običaje.

Starejši rabski Slovenci ob večerih še pripovedujejo svojim vnukom lepe pripovedke in zanimive doživljaje; pogosto pa se tudi šalijo. Tako vedo skorajda v vsakem kraju povedati o sosednji vasi in njenih prebivalcih kako šaljivo zgodbo.

* * *

Prebivalci Slovenske vési so na glasu predvsem s svojim medvedom.

Batjin Kárek si je namreč lepega dne izmislil svojevrstno igračko. Piskru, ki so ga domači že zavrgli, je nabil dno, po sredi odprtine pa je nategnil struno. Ko je potem zabrenkal na struno, je čudno godalo dalo od sebe kaj nenavadne, zategle glasove, ki so odmevali daleč naokoli. Prebivalci Slovenske vési so bili prepričani, da je to medvedje brundanje; vsi so se močno prestrašili. Batjin Kárek pa je iz dneva v dan kljub temu s svojim godalom na skrivaj le posnemal kosmatinca. Pisker je obral tako, da se je brundanje slišalo zdaj s tega, zdaj z onega konca vasi. Vaščani so bili seveda vsi iz sebe, češ medved je prignal svoje mladiče, ki se zdaj že tudi oglašajo. Za borbo s kosmatincem pa so najprej opogumili vaškega lovca. Revež je tekal sem in tja, toda zaman. Medvedov ni mogel iztakniti. Naposled se je podala na lov za medvedi malone cela

vas; ljudje so se oborožili s krampi in vilami, pa prav tako vse brez uspeha. Dozdevnih medvedov in njihovega brundanja jih je končno le rešil vaščan, ki je slučajno opazil Batjinega Káreka in njegovo početje, »Slovenčarji« — kot pravijo prebivalcem Slovenske vési — so se sicer oddahnili, bilo jim je pa sila nerodno, zakaj njihovi prigodi z medvedi so se smejale vse okoliške vasi. Smejejo in norčarijo pa se jim še danes.

* * *

O vaščanih iz Sakalóvcev, ki so v bližini Slovenske vési, pripovedujejo, da so nekoč kuhali v pütri (kmečki posodi) kašo. Ko je kaša že začela močno vreti, so menili, da je pobesnela. Da bi jo ukrotili, so s puško streljali vanjo.

Prebivalci Sakalóvcev so se postavili še ob drugi priliki. Nad njihovo vasjo se je nekoč razprostrela krepka megla. Domala vsi so mislili, da je izbruhnul nekje v vasi ogenj in da so to zdaj oblaki dima. Zato — ne bodi len! — so začeli biti plat zvona. In to zvonjenje je slej ko prej še vedno predmet norčevanja, ki mu ne morejo uiti.

* * *

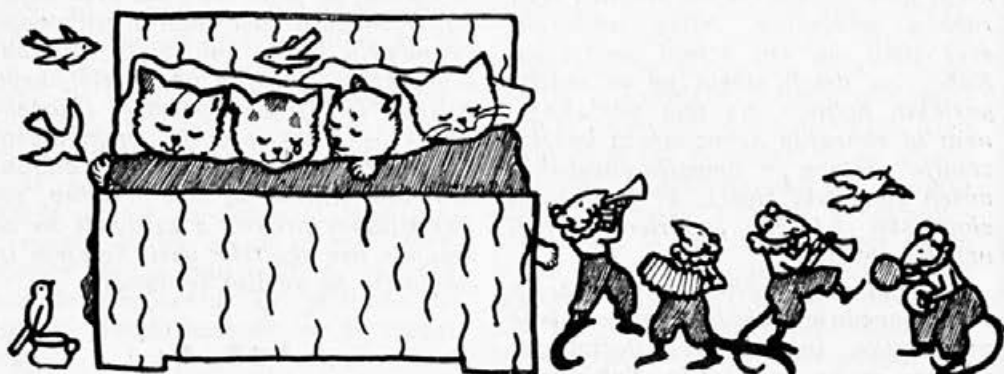
Ljudje iz Vérice in od drugod se v svojih šaljivih pripovedih spominjajo tudi Andovcev.

Nekateri Andovčani so jedli nekoč sédjeno (zasirjeno) mleko. Ker je bila ob istem času v bližnji krčmi vesela, so se po kosilu napotili tja plesat. V krčmo pa so vzeli s sabo vilice, s katerimi so si potem trebili zobe in govorili:

— Vej smo sédjeno mlèjko djeli!
(Saj smo jedli zasirjeno mleko.)

MUCA MACA

II.

MALE MUCKE SLADKO SPIJO,
POŽELJIVO SE SMEHLJAJO;
S PTICKI V SANJAH SE GOSTIJO,
MISKE Z GODBO JIM IGRAJO. —

IZZA GORE SONCE VSTAJA,
BLEDA LUNA SPAT ODHAJA,
PRVA ZARJA SE SVETLIKA,
PETELINČEK KIKIRIKA:

»ZLATE URE — URE RANE!«
PIKA OČKE TRUDNE MANE
IN ZAZDEHA IN ZAVEKA:

»MAMA, LAČNA, MAMA, MLEKA!«
SESTRE NJENE SE ZBUDIJO,
VSE VPREK S PIKO ZAKRIČIJO:
»MAMA, LAČNE, DAJ NAM JESTI!«
MAMA GRE PO BELI CESTI
Z BORNO CULICO ČEZ PLEČA.

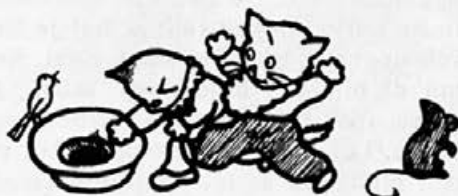
NI JI BILA MILA SREČA.
VSO NOČ REVA JE HODILA,
KOŠCEK KRUHA LE DOBILA.
MUCKAM KRUHEK SUH PONUJA,
CMERI REČE, KI SE KUJA:

»HUDI ČASI — MALO HRANE!«

SOLZA JI NA KRUHEK KANE.
 MUCKE VSE SO SLABE VOLJJE.
 MACA PRAVI: »BO ŽE BOLJE!
 JUTRI GREM DO MALE METE
 PO POMOČ IN PO NASVETE!«

ANICA ČERNEJ:

PISMO MALI DAJI

*Daja, še veš,
 kako sva čakali,
 da bi te letos
 v šolo peljali?*

*Tiho, na samem
 sva govorili,
 kje bova šolsko
 torbo kupili,*

*kakšno peresnico
 bova izbrali,
 kaj bova v prazno
 peresnico dali.*

*Včasih sva že
 začetnico vzeli,
 skupaj sva v črke —
 neznanke strmeli.*

*Zdaj, ko si daleč
 v novi jeseni,
 pišem ti, Daja,
 v želji iskreni,*

*da bi spoznala
 skrivnost abecede
 in razumela
 moje besede.*

VOJNI POMOČNIKI

Sprva je na svetu vladalo prijateljstvo. Med ljudi pa se je sčasoma vsejalo sovraštvo, drug drugega so pričeli napadati in si jemati in prisvajati premagančevu zemljo in bogastvo. Močnejši je začel zaslužnjevati slabejšega. V tej žalostni borbi človeka proti človeku so uporabljali ljudje poleg divjih zveri tudi druge živali.

Konj je ena najstarejših človekovih domačih živali. Ne samo za delo doma in na polju, ampak tudi za boj je človek uporabil to udomačeno žival. Ker mu ni bila peš hoja dosti hitra, je sprva uporabil konja predvsem za jahanje. Le poglejmo v zgodovino in videli bomo, da so bili vsi divji narodi odlični jahači. Na konjih so prešli ogromne razdalje, da so potem napadli sovražnika. Turki, Huni, Rimljani, Arabci, Indijanci, Kozaki in ostali bolj ali manj poznani narodi so preživeli velik del svojega življenja v vojskovanju na konjih. Polagoma si vojskovanja brez pomoči konj sploh ne moremo več predstavljati. Zlasti v starih časih ne, ko je bil konj skoro edina žival, katero so uporabljali za prevozno ozir. prometno sredstvo. Brž so prinesli konji sovražnika v zaželene kraje, izkoristil je nepripravljenost in zmedo in zavzel nove dežele. Spominimo se samo turških vpadov, ki so bili zelo pogosti in se jih je ljudstvo tako silno balo. Potoke krvi so puščali surovi turški vojaki za seboj, ko so odhajali, goreči domovi in očrnele ruševine so še dolgo pričale o njihovem obisku. Turki so bili odlični jahači.

Vsi vemo, da so se na turnirjih pri viteških bojih borili vitezi tudi jahaje in da je bil zmagovalec oni, ki je zbil nasprotnika raz konja. Na kakšne načine pa danes služi konj v vojne namene? Človek je osnoval konjenico, to je: konje z odličnimi jahači je uporabil v večjih trumah za napad na neprijatelja. Taka konjenica je, kot vemo, premagala kmete, ki so se v kmečkih

uporih (puntih) borili proti gosposki za svoje stare pravice. Kmetje niso mogli kljubovati silnemu navalu jezdecev in so podlegli. Pa še za druge stvari je človek uporabil konja. Danes, ko poznamo razna moralna orožja in orodja (topove, strojnice in podobno), so konji vprežna in tovarna žival. Nosijo razne dele orožja, vlačijo topove in podobno. V iste svrhe je človek uporabil tudi govedo in mule, ki so posebno vzdržljive in kaj prikladne za gorske pokrajine.

Poznane so nam zgodbe, kako so nekajkrat živali slučajno priskočile človeku na pomoč. Čebele in ose so nekajkrat pomagale našim ubogim kmečkim branilcem, ki so za tabornimi zidovi okrog cerkve odbijali silovite turške napade. Saj ste slišali tole zgodbo: Na lipi ob cerkvenem zidu je visela podoba Matere božje. Pa se je povzpел pogumni Turek na lipo in streljal izza podobe na branilce za cerkvenim zidom. Zmanjkalo mu je puštic, pa je pograbil podobo, da bi jo zagnal med junaške kmete. Pa glej! Za sliko so si ose našle svoje domovanje. Turek jih je razdražil, ko je izruval sliko. Osji roj se je zagnal v sovražne vojake in jih pošteno opikal. Tako so ose pregnale sovražnika.

Golob se uporablja predvsem za prenašanje važnih vesti, potrebnih podatkov o neprijatelju. Goloba izpuste in ta odleti — in v kratkem času preleti sto in sto kilometrov do svojega doma. Tam mu odvzamejo prineseno vest. Ker prenaša vesti, ga imenujemo goloba-pismonošo. Kako nosi vesti? Na nogo mu pritrdijo znak in kratko sporočilo, spisano s tajnimi znaki. Če bi golob slučajno poginil ali omagal ali kakor koli prišel v neprijateljeve roke, bi seve z njim vred dobil neprijatelj tudi tajno sporočilo, ki ga je golob nosil. Toda to mu nič ne pomaga, sporočila ne more uporabiti, ker je napisano s tajnimi znaki, ki jih neprijatelj ne zna razvozlati.

Take golobe-pismonoše so uporabljali že stari narodi. Ko je n. pr. Hanibal prodiral čez Alpe, so mu že golobje nosili vesti. Tudi Napoleonov poraz v znameniti bitki pri Waterloo je prvi sporočil prileteli golob-pismonoša, ki je to sporočilo nosil. Največ so se golobje uporabljali v svetovni vojni, takrat so jih namreč imele že vse vojskujoče se države. Seveda pa je neprijatelj skušal onemogočiti to golobjo pošto. S čim? Najprej seve z uničevanjem letečih golobov, ki so jih lovili in streljali. To ni imelo uspeha in zato so za uničevanje golobov začeli uporabljati sokole, ki so lovili golobe, jih napadali in morili. Toda v zadnji svetovni vojni so tudi proti sokolom našli sredstvo. Golobu namreč privežejo na nogo nekako piščalko, ki piska, ko golob leti (ker se vanjo zaganja zrak!), in tega se sokoli boje. Taki golobje-pismonoše so drage ptice, zato pa jih tudi zelo čuvajo.

Velike važnosti so postali golobje posebno zadnje čase, ko poznamo vojne pline. Ti vojni plini so težji od zraka, zato silijo k tlom. V višinah pa je zrak čist in tako leti golob lahko nad škodljivimi strupenimi plini, ki bi ga niže zastrupili. Za vsak primer pa je človek kot za konja iznašel tudi za goloba plinsko masko, ki ga za nekaj časa varuje pred plini.

Najzvestejša žival, kar si jih je človek udomačil, je gotovo pes. Njegova zvestoba, vdanost, poslušnost, bistroumnost so znane dobre lastnosti.

Tudi pes je prenašalec vesti čez sovražnikovo zemljišče. To je silno važno. Zamislite si samo prostrano polje, ki je na gotovih mestih vse pregrajeno in prepleteno z bodečo žico. Tu bi človek moral odpraviti ovire, preden bi mogel dalje. No, tu je možno psa silno koristno uporabiti. Zakaj? Ko nosi vest, ki jo ima pritrjeno na sebi, se zelo spretno plazí skozi in pod žico, skače čez njo in tako pride hitro in varno do svojega gospodarja ter mu prinese potrebnih vesti, navodil, ukazov in povelj. Tudi psu preti nevar-

Tekma bernardincev

nost bojnih plinov in zato so iznašli tudi zanj plinsko masko.

Razen za prenašanje vesti uporabljamo pse posebno koristno v visokih planinah za vlačenje sani, na katerih prevažamo ranjence, strelivo, orožje, hrano itd. Posebno sposobne pse uporabljajo tudi za iskanje ponesrečencev in ranjencev. Zlasti koristni so močni bernardinci, ki so vajeni mraza in snega in ki rešujejo onemogle popotnike v visokem snegu ali v plazovih. Na ta način pomagajo in koristijo zlasti bolničarjem. Čut sluha in vonja je pri psu zelo razvit in zato brž oznani prihod tujca z laježem. Psa so že v starih časih uporabljali v vojne namene. Zlasti so uporabljali naučene pse za borbo proti konjenici. Zato so imeli velike ovčarske pse. Ti psi so imeli okrog vratu posebno napravo in v njej smolo, ki so jo zažgali. Tak pes je seve kar podivjal in se zagrizel v neprijatelja. Konji so se namreč bali ognja in pasjih vgrizov, obrnili so se in pobegnili. Tako so ti junaški psi spremenili napad v beg.

PTIČKA NOČE V GRAD

Po narodni — Ilustriral O. Gaspari

PRED PRELEPA STOJI, NA

 ZELENI PA ŽGOLI. TAKOLE

GOVORI:

„PRIDI V , OJ VESELA! BOŠ

 PESMI , DA BO LAŽE , DA

BO LEPŠE , BO TEBE, , V ZLATO

 DAL. V NAJLEPŠO BOŠ DOBILA,

IZ ZLATE VODO BOŠ .“

 NA PA ODGOVORI:

„JAZ NA ODLETIM, TAM ZLATE DOBIM.

NA PA SI ŽEJO Z GASIM. MOJ

JE IN NAD NJIM — VISOKO . VEŠ,

 , TO JE TAKO: SAMO POD SVOBODNO

ŽIVI, V ZLATI NANJO PA PREŽI.“

DRAGULJAR IN MLINAR

Nekoč je mlinar vprašal draguljarja, koliko stane prstan z diamanti.

»To je pa dragocena reč,« odgovori draguljar in pokaže mlinarju lep prstan. »Le poglej, kako lepo se svetijo ti žlahtni kamni.«

»Vidim, vidim,« odgovori mlinar. »Pa koliko donáša tak kamen?«

»Kaj bi donášali!« zamahne draguljar. »Nič ne donášajo, samo oko razveseljujejo.«

»O, če je pa tako,« odgovori mlinar, »sta mi pa moja dva mlinska kamna ljubša. Vsako leto mi donášata desetkrat več, kakor sta vredna.«

ZAKAJ — ZATO

Zakaj je cev pod to školjko zavita?

V modernih stanovanjih so vse odvodne cevi pod školjkami zavite. To pa ne zaradi lepšega, ampak iz posebnega vzroka.

Ta cev odvaja umazano vodo v večje cevi mestnih kanalov. Po teh kanalih odteka umazanija navadno v reko. V Ljubljani odtekajo vsi kana-

li v Ljubljano. Ponekod pa odteka umazana voda v posebno greznico. Iz kanalov ali greznic pa se dvigajo razni smrdeči plini. Če bi ne bilo zavoja pod školjkami, bi ti plini prišli skozi cev v školjko, od tod pa bi se razširili po našem stanovanju. Zavoj pod školjko pa je vedno poln vode. Skozi to vodo ne morejo plini. Voda v zavoju se sproti menjuje, ko se umivamo, in opravlja delo nekakega zamaška, ki preprečuje plinom, da bi prišli k nam v škodo našega zdravja.

Zakaj se vidimo v zrcalu?

Zato ker je zrcalo gladko steklo, namazano zadaj s posebno zmesjo.

Če bi na steklu ne bilo te zmesi, bi bilo steklo prozorno kot šipa na oknih. Zmes živega srebra pa ne dovoli svetlobi, da bi šla skozi steklo, temveč pošlje svetlobo nazaj, od koder je prišla. Steklo pri zrcalu pa mora biti povsem gladko. Če ni povsem gladko, ni dobro. Svojega obraza pa ne vidimo le v zrcalu, temveč v vseh ravnih in gladkih predmetih, skozi katere ne more svetloba. Na krivih in hrapavih predmetih pa ne bomo videli svojega obraza, četudi ne propuščajo svetlobe. Zakaj ne? To je tako, kakor z žogo. Če jo za-

ženeš naravnost v gladko steno, se bo vrnila k tebi. Če jo pa vržiš v neravno steno, se ne bo vrnila k tebi, ampak bo odletela drugam. Poizkusi pognati žogo v zid, iz katerega štrli kamenje: ne boš uganil, kam bo žoga odletela.

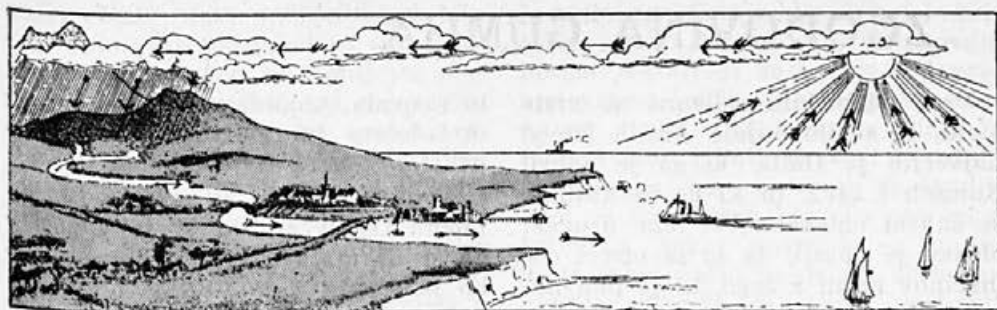
Če se postaviš pred zrcalo, odleti svetloba s tvojega obraza na zrcalo in se vrne takoj nazaj k tebi, kakor če bi zagnal v zrcalo nešteto drobnih žog. Misli si, da je vsak žarek ena žogica. Ako bi se pa postavil pred zrcalo, ki bi bilo hrapavo in neravno, bi ti žarki-žogice odletele nazaj na vse strani, le k tebi ne več.

Zakaj ne morem skočiti v lastno senco?

Zato ker nam senca sledi, kamor koli gremo. Ko hočemo skočiti v njo, skoči tudi ona. Mi vemo, da nastane senca tam, kjer ne more svetloba skozi neprozorno telo. Kjer gre lahko svetloba skozi telo, tam ni sence. Senca ustvarja razna čudesa. Luna sije, ker jo sonce obseva. A kakšenkrat stopi naša zemlja med luno in sonce, da ne morejo vsi žarki do lune. Tedaj pade senca naše zemlje na luno in luna mrkne. Če stopi pa luna med sonce in zemljo, vrže ona svojo senco na nas, da stojimo v njeni sencici ter ne vidimo sonca. Tedaj pravimo, da je sonce mrknilo.

Kadar pada senca zelo daleč, dela čudne šale. Senca tvoje roke se strašno poveča na zidu, ako si od njega precej oddaljen. In kakšenkrat postane senca kakega moža kar grozotna, če odseva na daleč.

V Nemčiji je gora, ki ji pravijo Brocken. Od tod odseva kakšenkrat kar z oblakov senca moža, ki stoji na vrhu gore. To se tam večkrat dogaja ob zahajajočem soncu, ker so tam okrog pogosto oblaki na nebu. Marsikateri hribolazec je tudi na naših gorah videl lastno senco na oblakih.

V sončni toploti se zrak napolni z vodenimi hlapi. Zrak, ki je nasičen z vodenimi hlapi kot nevidna gosta megla, odnese veter proti celini, kakor kažejo puščice na sliki. Nad celino, zlasti nad gorami je hladneje, tu se hlapi zgostijo in združijo in tvorijo se drobne kaplje, ki padajo na zemljo kot dež. Voda se zbira v dolinah in silijo navzdol v nižje kraje — k morju.

Zakaj teko reke proti morju?

Površje naše zemlje ni ravno, pokrito je s hribi in dolinami. Vse reči, zlasti pa tekočine silijo navzdol proti središču naše zemlje. Žoga, ki jo vržete v zrak, se bo vrnila še hitreje na zemljo, ker jo zemlja privlačuje. Odskočila bo, a se bo vedno vračala na zemljo, dokler ne bo obstala na tleh. Tudi voda silijo proti zemlji in skuša čimprej priti v središče zemlje. V najnižjih predelih na površini naše zemlje pa so morja in jezera. Nižje proti središču zemlje ne more odteči voda, zato obstane tam. Kakor teče kaplja po površini naše šipe navzdol, tako teče tudi reka po površini zemlje proti morju. Reke tečejo vedno

navzdol, tudi če se nam zdi, da stojijo. A zdaj me boš seveda vprašal, od kod prihaja toliko vode in zakaj se morja nikoli ne napolnijo tako, da bi poplavela vso zemljo? Neki modrijan starih časov je dejal: »Vse reke se iztekajo v morje, a vendar ne prestopi morje nikoli svojih bregov: reke se vrnejo spet tja, od koder so prišle.« In res je tako, če ravno se nam čudno zdi. Seveda se ne vračajo reke kar tako, ampak se vrača le njihova voda. Sonce greje morje in izpreminja njegove vode v hlapce. Veter odnese hlapce proti celini in tam se v zraku spremenijo v oblake. Iz oblakov pada dež na zemljo, iz zemlje privro studenci, se združijo v potokih, voda odteče v reke in reke beže spet proti morju.

KSAVER MEŠKO:

MRTVI MLADI PEVKI

*A vsake pesmi je konec kdaj,
zgubi se v daljavi, ne pride nazaj.*

*Kako ti sijalo je modro oko,
kako so smejala se usta sladkó.*

*Kot žamet je tvoja pesem bila,
saj vrela ti je iz globine srca.*

*In vse je minulo in vse je prešlo,
kot mine prenašlo vse lepó.*

*In ti si umolknila in si odšla —
kot spev bi utihnil nenadoma.*

*Zdaj tiho spiš, za vedno molčiš,
ne poješ več, več se ne smejiš ...*

*A jaz trpim, za tabo ihtim,
da mogel bi k tebi, si bolno želim.*

ZGODOVINA GUMIJA

Pred Mehiškim zalivom se vrste otoki, ki se imenujejo Antili. Izmed največjih je Haiti, ki ga je odkril Kolumb l. 1492. in ki ga je kasneje še enkrat obiskal. Pri tem drugem obisku je opazil, da so se otroci domačinov igrali z žogo, ki je bila narejena iz neke temne, prožne snovi. Vzel je žogo v roko, jo tehtal in vrnil otrokom, ko so mu povedali, da je narejena iz soka nekega drevesa. Kolumb je iskal zlato, sok drevesa ga ni zanimal.

Sto let kasneje je neki portugalski raziskovalec prodiral skozi pragozdove ob veletoku Amazoni v Južni Ameriki. Ta raziskovalec je bil prvi belec, ki je videl drevo, katerega sok so nabirali domačini. Ko jih je vprašal, čemu rabijo ta sok, so mu pokazali čevlje, ki niso propuščali vode, ker so bili obloženi s tem sokom. A tudi ta raziskovalec se ni brigal za ta sok.

Spet je minilo stoletje. Pa je neki francoski raziskovalec v nekem evropskem časopisu opisal gumijevo drevo, iz katerega pridobivajo Indijanci poseben sok za oblogo svojih oblek in čevljev. Te obleke in čevlji ne propuščajo nato več vode. Opis so v Evropi čitali in nanj pozabili.

Prešla so spet leta in leta. In šele l. 1770. se je zgodilo, da je dospel prvi košček gumija v Anglijo. Šel je iz roke v roko, dokler ni nekdo ugotovil, da se dajo s to snovjo zbrisati črte, narejene s svinčnikom. To je že bilo nekaj, a prave vrednosti gumija še dolgo niso v Evropi spoznali.

V začetku 19. stoletja pa je nekdo prinesel s seboj iz Amerike indijanske plašče in čevlje, ki so bili narejeni iz gumija. Takoj so se našli ljudje, ki so si oskrbeli gumi iz Amerike in začeli na debelo izdelovati gumijaste plašče. A izkazalo se je, da postane tako oblačilo pozimi krhko ko steklo, poleti pa da se topi

in razpada. Angleži so bili razočarani in izdelava gumijastih oblek je prenehala.

A med Angleži je živel mož, po imenu Goodyear, ki si je vtepel v glavo, da mora odkriti skrivnost, kako izkoristiti gumi. Bil je obubožan trgovec z železom. Ker je bil močno zadolžen, je moral na zahtevo upnikov v zapor. Tam pa ni držal rok križem, ampak preizkušal na vse mogoče načine, kako bi izkoristil gumi. Imel ga je kos, ki je tehtal 1kg. Ko so ga izpustili iz zapora, je nadaljeval s poizkusi. Segreval je svoj kos surovega gumija, ga mečkal, ga valjal z valjarjem, ga mešal z različnimi drožami in kislinami, ki mu jih je posojal neki prijatelj drogist. Gnetel in mešal je dan za dnem. Leta so minevala, a on je le gnetel in mešal s trdno vero v končni uspeh. In ko je nekoč primešal gumiju solitrno kislino, je bil prepričan, da je našel, kar je iskal. Hitel je v Washington in se javil pri takratnemu državnemu predsedniku. Pokazal mu je trdnost in prožnost svojega gumija in ga prepričal o uporabnosti te snovi. Predsednik mu je dal priporočilna pisma za denarne mogotce in Goodyearu se je posrečilo dobiti denar za prvo tvornico gumijevih plaščev. Šli so v denar in lastnik je zaključil leto z nekaj tisočaki dobička. Po tem uspehu je naročila ameriška vlada večjo količino poštnih vreč iz enake snovi. Goodyear je zmagoslavno zavriskal. Začel je izdelovati vreče v veliki množini in prve izdelke je razstavil v razstavnem oknu neke trgovine. Ali kako se je zgrozil, ko je zagledal nekega dne razstavljene vreče viseti ohlapno in brez gumijaste obloge na oknu. In pred oknom stoje ljudje, se norčujejo in smejejo ter skrbe, da se novica hitro razširi.

Kaj se je zgodilo? Soliter je dal potrebno trpežnost le zgornji plasti gu-

mija, ostala plast gumija se je bila v vročem razstavnem oknu raztopila. Kar je zadostovalo za gumijaste plašče, to je odpovedalo pri debelejših vrečah. Goodyear je bil spet revež. Prodati je moral vse, da je lahko pomiril svoje upnike. Začela se je zanj doba bede. Bedi se je pridružila še bolezen. A mož ni obupal. Sam, brez prijateljev, zapuščen od vseh — še celo njegova družina ni več verjela v uspeh — je le še dalje mešal in preizkušal. In nekega dne je dodal svojemu gumiju žveplo in položil mešanico vstran. Ko je zvečer pregledal mešanico, jo je lahko raztezal in vlekel — pa se ni ne pretrgala ne počila. Ostala je lepo prožna in močna. Sedaj je raztegnil snov v tanko plast in

jo pribil na hišna vrata. Zunaj je bril oster mraz. Ali bo snov kljubovala mrazu? Goodyear se je vso noč premetaval na ležišču. Navsezgodaj vstane in z utripajočim srcem stopi iz hiše. A glej: gumijeva plast je ostala neizpremenjena, mraz ji ni škodil. Spet je mož zavriskal. To pot pa z vzrokom, zakaj posrečilo se mu je najli pravi način predelave surovega gumija. Kmalu je mogel postaviti novo tvornico, ki pa ni propadla, ampak se širila in donášala svojemu gospodarju denar in slavo.

Povpraševanje po gumijastih izdelkih je postalo tako ogromno, da rasto še dandanes vedno nove tvornice gumijevih izdelkov. Le premislimo, za kaj vse se uporablja gumi!

ČUDNI MUZEJI

Velike obmorske države imajo v kakem večjem svojem obmorskem mestu kaj čudne muzeje. V njih se zbirajo dokazi žaloiger, ki so se zgođile na morju ali na kopnem.

Največ je sporočil in spominov, ki so jih našli v morju: stare, preperete listine, ki so potovale po morju v steklenicah, dokler jih ni našel kak mornar; koščki ladjinih desk, na katerih je nekdo zarezal svoje zadnje sporočilo; razne lastnine nesrečnikov, ki se niso mogli več rešiti smrti in ki so izginili za vedno v globinah oceanov. Vsak posamezni predmet je nema pričča brezprimerne gorja in premnogokrat tudi pretresujočega junaštva.

Smrt kroži okrog čeri

L. 1922. je neki ribič zajel v morju velik kos deske. Doma jo je hotel že razžagati, da bi jo uporabil za kurivo, ko zapazi, da so vrezane v desko besede. S težavo je začel ribič čitati, kar je bilo neokretno zarezano z nožem v les. In je razbral, da je deska bila nekoč del velike jadrnice, ki je zadela

ob koralne čeri in se razbila. Posadki se je posrečilo, da se je rešila na eno izmed čeri. A tu se je nesreča šele začela. Plima je začela naraščati in nesrečni mornarji so kmalu spoznali, da jih bo voda kmalu zajela in pokrila. »Zbežali smo na zadnje še na suho mesto čeri,« so poročale zarezane besede na deski. »Morski psi nas obdajajo in nas čakajo. Izgubljeni smo.« Strašne so morale biti zadnje ure teh nesrečnih mornarjev. Vedeli so, da ni rešitve, vedeli so, da postanejo plen strašnih morskih zverin, ko jih morje odplavi s čeri. In s smrtjo pred očmi, so zarezali v desko svoj zadnji pozdrav živečim ljudem.

Razbojniki na krovu

Na obal Novih Hebridov je nekoč splavilo morje steklenico. Odmašili so jo in izvlekli iz nje okrvavljen popisani list. Sporočilo je bilo napisano hlastno in zmešano, ko da bi se piscu strašno mudilo. Potrebovali so več ur, preden so mogli natančno razbrati vsebino. Sporočilo je bil na-

pisal častnik neke ladje, ki so jo pogrešali že šest let, ne vedoč, kaj se je bilo z njo zgodilo. Listič je razkril svetu strašno resnico. Na ladji so se bili uprli mornarji. Kapitana so ubili. Tudi pisec lističa je moral biti ranjen, zakaj pisal je z okrvavljeno roko. Kaj se je zgodilo z ladjo in kaj se je zgodilo s piscem, te skrivnosti morje še ni izdalo. Strokovnjaki so ugotovili po rastlinju, ki se je bilo prilepilo v dolgih šestih letih na steklenico, da je morala steklenica preplavati dvakrat ocean, preden je dospela na obal k ljudem.

Najstarejši klic na pomoč, ki ga hrani neki muzej so našli v l. 1866. Tudi tedaj je kipatan neke ladje zapal svoj listek steklenici. Na obledelem listku je bilo napisano: »Buganska čer. Kitajski razbojniki so napadli ladjo 'Paris'. Vsi častniki so mrtvi. Plovemo proti jugozapadu. Pomagajte!« Ali kapitanov klic je bil zaman. Morje ni pravočasno odneslo sporočilo med ljudi.

Smrt v peščenem morju.

Nič manj nevarna od morja ni peščena puščava avstralskega otoka. Pred leti jo je hotel prehoditi neki raziskovalec na najbolj pustem in zapuščenem delu. Le en tovariš ga je spremljal. Ko so minili tedni in ni bilo o njem nobenih vesti, so odposlali za njim rešilno ekspedicijo. V začetku so redno našli znamenja, ki so kazala pot raziskovalca. Potem so se znamenja izgubila. In razni znaki so pričali, da je sredi puščave začelo primanjkovati raziskovalcu in njegovemu tovarišu — vode. Redke oaze na poti so bile brez vode. In ekspedicija je našla oba moža sredi vročega peska mrtva na tleh. Umrla sta od žeje. Komaj en kilometer od njiju pa je stala oaza, sredi nje pa jašek, do roba napolnjen z vodo. Preden je umrl, je bil raziskovalec zapisal v svojo beležko svoj zadnji pozdrav svetu in znancem.

Tudi ta beležnica stoji na mizici nekega obmorskega muzeja.

JAJCA NA TEKOČEM TRAKU

Neki ameriški pilot je letel s svojim letalom 500 m nad travniki in vrtovi ameriške naselbine Petaluma. Za ta svoj let je bil policijsko kaznovan. Zakaj? Prebivalci Petaluma so se bili namreč pritožili, da je prenizko leteče letalo splašilo 45.000 kokoši na travnikih, da je zaradi tega znesla vsaka kokoš po eno jajce manj. Za enkrat so pilota kaznovali le z denarno globo, zagrozili pa so mu, da mu odvzamejo pravico do pilotiranja, če bi si še enkrat upal leteti tako nizko. Sploh pa naj si izbere raje drugo zračno pot, kajti Petalumovcem je več do kakošjih jajc, ko do modernih prometnih sredstev.

Mesto Petaluma je namreč največji dobavitelj jajc Združenih držav. Na nekaj kvadratnih kilometrov pro-

stora živi tam približno 3 milijone kokoši, ki znesejo na leto nad 500 milijonov jajc, t. j. več ko 3 jajca za vsakega Američana. Še pred leti je bilo v Petalumi le par kakošjih farm, na katerih so se pasle kokoši vseh mogočih pasem. Dandanes pa je tam vse polno farm, kjer pa se pase le ena vrsta kokoši. Same bele kokoši z rodovnikom! Vsaka teh kokoši mora znesti najmanj 200 jajc na leto. Če tega ne zmore, mora v lonec za kokošjo juho. Gorje farmerju, ki bi prodajal kokoši, ki bi nosile le 190 jajc na leto. Proglasili bi ga za nezanesljivega in nihče bi od njega ne kupoval več jajčaric.

Na teh farmah ne kikirika mnogo petelinov. Večino odstranijo, ko se izležejo, ker bi ovirali jajčarice. In

je škoda drage piče za petelina. A kako ugotoviti, katero piščę bo nekoč pelo in katero nosilo jajca? Za ta posel imajo v Petalumi posebne ljudi, ki že na pogled ugotove to razliko. Kako to store, je skrivnost.

Kokoši v Petalumi so tako zaposlene z nošenjem jajc, da nimajo časa postati koklje. Kokoši odlože svoja jajca v posebnih gnezdih, od koder zdrče jajca na tekočem traku naravnost v umetno valilnico. Vse se tu vrši avtomatično pri vedno enaki toploti in določeni množini vlage. Hrana za piščeta je sestavljena po znanstvenih določilih. Ena sama valilnica, ki bi ji lahko rekli umetna koklja, izvali na leto do 2 milijona piščet.

V Petalumi imajo posebno avto-busno zvezo, po kateri prepeljejo v veliko mesto San Francisco v dobi, ko nosijo kokoši, vsak dan do 2 milijona jajc. Razen tega imajo farmarji v bližini mesta svoje letališče. S posebnimi letali odpošiljajo jajca tudi v oddaljene kraje. O veliki noči razpošiljajo tudi piščeta, ki so rdeče ali modro pobarvana. V Ameriki imajo namreč navado, obdariti otroke z živimi piščeti.

Seveda izgubljajo kokoši v Petalumi svojo prirojeno nprav — postale so industrijski dninarji, ki morajo vse življenje trdo delati za svoje gospodarje.

KAKO DOLGO TRAJAJO SANJE?

Po težkih sanjah se večkrat nenadoma zbudimo. Tedaj imamo občutek, da so morale sanje trajati zelo dolgo. A to ni res, ker sanje ne trajajo nikoli dolgo časa. Z različnimi poizkusih na spečih ljudeh so ugotovili, da trajajo ene sanje povprečno trideset sekund. So pa tudi živahne sanje trajale samo dvajset sekund, da,

celo le pet sekund. Le v enem primeru so trajale celih 90 sekund. Ni se pa dalo ugotoviti, da bi kak človek spal, ne da bi sanjal. Najbrž sanjamo vsi ljudje, le nekateri ljudje pozabijo svoje sanje koj, ko se zbudijo. Mnogo pa je ljudi, ki vedo, da so živahno sanjali, ne morejo se pa spomniti, kaj so sanjali.

O POSTU

Nek ameriški učenjak je hotel vedeti, kako vpliva daljši post na človeško telo. In je to preizkusil na lastnem telesu, kar ni bilo nenevarno. Štirinajst dni se je hranil le z dvema skodelicama čaja na dan. Pri tem pa ni ležal, ampak je dalje opravljal svojo vsakdanjo službo in ni opustil svojih dnevnih navad. Kot običajno je tudi v teh dneh po pol ure telovadil in igral nogomet eno uro na dan. V prvih treh dneh je občutil nekako slabost, ki pa je nato izginila. Nato je občutil olajšanje in vsega je pre-

vzel nekak občutek sreče in zadovoljstva. A kmalu je spoznal, da izgublja voljo in moč do dela. Komaj četrtna delozmožnosti mu je še ostala. Preiskal si je srce in sestavo krvi — oboje je našel v redu. Ali bitje žil je postajalo šibkejše in pritisk krvi je popuščal. Ob koncu poizkusa je bil izgubil deset kilogramov telesne teže in spati ni več mogel. Ob štirinajstem dnevu je bil prepričan, da bo umrl, ako še nadaljuje s poizkusom. Zato je prenehal s postom in objavil svoje ugotovitve.

O KORUZI IN KORUZNIM ŽGANCIM

Koruzni žganci so že od nekdaj značilna slovenska hrana. Koruzi pravijo tudi turščica, kar dokazuje, da smo dobili koruzo z vzhoda, iz turških krajev.

Koruzo da izmed žitaric največ pridelka. Preračunali so, da je vrgel pridelok ječmena na hektarju zemlje 11,7 stota. Na istem prostoru so pridelali pšenice 15,2 stota, dočim je bila žetev koruze najplodnejša. Na hektarju so nabrali 20,8 q koruze.

Omenili smo že, da so žganci pristna slovenska jed, ki jih pripravljamo iz koruzne moke. Uživanje žgancev je redilno in zdravo. Kmetiški otroci, ki

so jim žganci glavna hrana, so rdečelični, utrjeni in krepki.

Koruzno moko cenijo tudi Italijani. Po vsem svetu poznajo laško polento, jedajo, ki je pripravljena iz koruzne moke. Tudi Rumuni pripravljajo podobno jed: mamaliga.

Pradomovina koruze je notranja Meksika v Ameriki. Že prvi ameriški potnik Krištof Kolumb je našel v novem svetu koruzo, ki so jo domačini zelo cenili. Od tam je zajadrala v vse dele sveta, zlasti na evropski vzhod. Ob času turških pohodov v naše kraje je prišla tudi k nam in dobila ime turščica.

Mladina piše

MAMICI ZA GODOVNI DAN

MOJA ZLATA MAMI,
LJUBEČA MI OSTANI!
DOKLER BOM ŽIVELA,
TEBE RADA BOM IMELA,
ZATE BOM MOLILA,
BOGKA BOM PROSILA,
DA ZDRAVA IN VESELA
SE DOLGO BOŠ ŽIVELA!

CERKNIŠKO JEZERO

Cerkniško jezero je oddaljeno od trga Cerknice pol ure hoda. Po tem trgu je dobilo jezero svoje ime. Spomladi, kadar je veliko, se razprostira od vasi Gorenjega jezera do Dolenje vasi, kar znaša okoli 15 km, a poleti, oziroma jeseni, kadar vsahne, nastanejo samo majhne struge, polne rib. Ljudje, živeči blizu jezera, pridno pazijo, kdaj bo vsahnilo jezero, kajti po jamah ostane vedno polno rib, ki jih love kar z grabljami ali pa s košem. Največ je ščuk in klenov. Ko jezero vsahne, daje mnogo dobre stelje za živino. To steljo imenujemo pri nas kravina. Naše jezero je vedno polno obiskovalcev, poleti kopalcev, v jeseni delavcev in ribičev. Čez jezero vodi nasip in

most, ki veže vas Otok z ostalimi vasmi na tej strani jezera. Zlasti poleti je lepo na jezeru, kadar je mnogo kopalcev. Tu vrše kopalci razne tekme v plavanju, skačejo z mosta, ali pa se vozijo s čolni.

Cerkniško jezero ima blizu vasi Jezera več požiralnikov. Tudi je precej globoko, tako da na nekaterih mestih doseže 15–20 m globine. Pozimi je jezero pokrito z debelim ledom.

Majda Tavželj,

3. razr. lj. šole v Cerknici pri Rakeku.

SO PTIČICE ZBRANE

So ptičice zbrane,
pod grmi čepe
in prosijo hrane,
tako žvrgole:
Smo reve me, reve,
usmili se nas,
usmili, če imaš
srca kaj za nas.
Saj ti le na toplem
pri peči se greješ,
skoz okno nas gledaš
in še se nam smeješ!

*Zevnik Tomislav, II. b. r.,
v Ljubljani.*

KRIŽANKA „NAGELJ“

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
17	18			19							20					21		22				23
24	25		26		27							28				29						30
31		32	33					34	35							36						37
38			39		40		41									42						43
			44		45		46		47							48						49
					51		52		53							54						56
57					58		59		60		61					62						63
64					65		66		67							68						70
71					72		73		74							75						77
							78		79							80						85
81							82															86
							87															88
89									90	91	92					93	94	95	96			97
							99				100		101	102		103						108
104	105				106				107				108	109		110					111	112
114					115				116				117	118		119					120	121
122			123	124					125				126			127					128	129
									132							133					134	135
136									138							139					141	142
144	145				146											147					148	149
151					152											154					155	156
157					158											160					162	163
					164				165	166		167		168	169	170					171	172
									174					175							176	

Vodoravno: 1. vrednost; 5. zemlja ob morju; 9. dela sode; 13. delavec težak; 18. rabi šivilja; 19. sedemo nanj; 20. Kajnov brat; 22. železna pot; 24. ploščina; 26. hodi v šolo; 28. platnena hiša; 30. oblika glag. biti; 31. sovin soprog; 33. priprava za presejanje; 34. prostor v cerkvi; 36. kako je ime Cankarju? 37. pokrit jarek; 38. moško ime; narobe tudi bedaček; 40. mala muca; 42. oče; 43. se učimo v njej; 44. blede črn; 46. žensko ime, upanje; 48. očka; 49. vas pri Domžalah; 50. peče kruh; 52. otrok; 54. streha; 55. nevljuden, tršati; 57. kar se plazi in lazi; 59. ud; 61. sedanjik od iti; 62. trg pri Rakeku; 64. učenje; 65. divji narod; 67. posoda za vino; 68. čitaj »len« narobe; 69. žensko ime; sedanjik od božati; 70. osebni zaimek; 71. zrel plod; 72. najmanjši del tvarine, materije; 74. predlog; 75. središče kolesa; 76. žen. ime, prepričanje; 77. začetek rastline; 78. zavite; 80. kraj pri Vrhniki; 81. grška črka; 83. čitaj »roža« narobe; 84. madež; 86. sedanjik gl. vedeti; 87. kako je ime Zupančiču, pesniku Cicibana? 88. si vsi želimo; 89. zaimek; 90. sedemo nani; 93. nočna ptica; 97. upanje, vera; 99. bicikelj; 102. kakor 33. vodoravno; 104. nasprotno od glasen; 106. vrsta padavine; 107. oblika glag. biti; 108. ploščinska mera; 110. del stanovanja; 112. reka v Egiptu; 114. on nemško; 115. nasprotno od obuta; 116. nam dajo čebele; 117. zver; 119. kar imamo najrajši; 121. grška črka; 122. vanje se skrivajo pred letalskim na-

padom; 125. žlahtne pijače; 126. brenclj; 128. visok urad na univerzah in cerkvah; 131. množina od krog; 132. nago; 133. se konča molitev; 135. pitan petelin; 137. s čimer vidimo; 138. oblika glag. biti; 140. čitaj pesa narobe; 142. ocena; 144. kapuca meniha; 146. kjer se učimo; 147. kakor 133. vodoravno; 149. pokrajina v Hrvaški; 151. naplačilo; 152. zadnji del čevljev, noge; 153. sorodnica; 154. muslimanski bog; 156. šahovski izraz; 157. nota; 158. stari denar; 161. lovi ribe; 163. reče; 164. dvojica; 165. tekoča voda; 169. domača žival; 171. ovratna ruta; 173. kdor jamči za tuj ali svoj dolg; 174. neumnež, bedak; 175. raste v zemljo; 176. pravljica, kjer nastopajo in govore živali.

Navpično: 2. števnik; 3. mesto na jugovzhodu Evrope; 4. gora v Srbiji; 5. zbor otrok; 6. oblika gl. biti; 7. temen ženski glas; 8. karta; 9. povratni zaimek; 10. nasprotno od noč; 11. ab; 12. razvozljanje uganke; 14. moško ime; 15. pijača; 16. ploščinska mera; 17. nasprotno od sit; 19. vodnik peklenščkov; 21. lovi živali; 23. železo kučje; 25. močna pijača; 27. lepilo; 29. zaimek; 30. začimba; 32. nasprotno od osladen; trpek; 35. s čimer vidimo; 37. osoren; 39. isto kot 149. vodoravno; 41. števnik; 42. isto kot 72. vodoravno; 43. kujavost, cmeravost; 45. posoda za rože; 47. gora v Srbiji; junak Dumasovih Treh mušketirjev; 48. kralj ptic; mesto v Rusiji; 49. psica; 50. sedanjik od počiti; 51. ubožica, beračica; 53.

moško ime; narobe: hodimo po njih; 54. letni čas; velik ogenj; 55. cvetlica; 56. sorodnica; 57. morski razbojnik; 58. prislov časa; 60. prvi človek; 61. s čimer pogojimo njive; 62. plemenitaš; 63. mesto na Štajerskem; 66. večno mesto; 69. cerkveni davek; 73. nasprotno od žena; 76. prislov; 79. kazalni zaimek; 80. osebni zaimek; 82. domača žival; 85. teče pod kožo; 89. vojak iz srednjega veka; 90. reka v Italiji; 91. podenj; 92. dva samoglasnika; 94. središče kolesa; 95. otok v Jadranu; 96. najmanjši del tvarine; 98. vodi letalo; 99. velelnik od kositi; 100. rabimo pri pomivanju; 101. karta; 103. brencelj; 105. država med Iranom in Sirijo; 106. ime; 107. krma; 109. živi v vodi; 111. očka; 113.

dežela ob Turčiji, Rusiji in Iranu; 115. moško ime; 116. rabimo pri umivanju; 118. edina; 120. prvi letalec; 123. vrsta žabe; 124. prazen prostor v gozdu; 125. pijemo vsak dan; 127. žensko ime; 129. poziv; slaven slikar; 130. oblika glag. nuditi; 132. lazi po zemlji; 134. zanikrn; 136. kamen; 138. sorodnik; 139. nas greje; 141. grenka pijača; 143. menih; 145. nam kaže čas; 146. bolezen (kožna); 148. uradnik (čitaj nazaj); 150. lesena posoda; 152. rabimo pri pisanju; 155. stavba; 158. dvojica; 159. zabavišče; 160. prostor v cerkvi; 162. meri ura; 164. reka v Italiji; predlog; 166. vezuva; 167. začetni črki imena pisatelja »Hlapca Jerneja«; 168. učenje; 170. oblika glagola vedeti; 172. trdilnica.

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5

Velika izbira damskega in moškega blaga, preprog, zastorov, odej, perja, puha itd. Postrežba solidna!

Vloge

na knjižice in tekoče račune
obrestuje najugodnejše,

posojila

daje proti zadostnemu
kritju,

vrednostne papirje

kupuje, prodaja, lombardira
in posoja

Hranilnica ljubljske pokrajine

Ljubljana z ekspozičuro Kočevje

Moderne
tkanine

A. E. SKABERNÈ

LJUBLJANA

Mestni trg

Otroci, hranite in varčujte, pomnite:
Iz malega raste veliko!

Mestna hranilnica

izdaja na dom domače hranilnike.

*Stopite tudi vi v krog njenih
vlagateljev in varovancev!*